

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРУ АРТУРО ІСЛАСА
“THANKSGIVING BORDER CROSSING”: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ
АСПЕКТ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0351-ап
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша — англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Тахтарова Єлизавета Геннадіївна

Керівник к.ф.н., доц. Юнацька А. Б.
Рецензент д.ф.н., проф. Шевченко О. І.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) –
перша англійська

Освітньо–професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри теорії та практики
перекладу з англійської мови**

Запольських С.П. _____

« ____ » _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ТАХТАРОВІЙ ЄЛИЗАВЕТІ ГЕННІДІЇВНІ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) Культурні особливості твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”: перекладацький аспект

керівник кваліфікаційної роботи Юнацька Анна Борисівна, к.ф.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 570-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 30.11.2022 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту):

теоретичні засади перекладу художньої літератури; переклад культуронімів і іншомовних вкраплень; оповідання А. Ісласа "Thanksgiving Border Crossing"; переклад культурно-маркованих мовних одиниць оповідання А. Ісласа "Thanksgiving Border Crossing", виконаний Є. Тахтаровою

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) проаналізувати особливості транскультурності і транслінгвізму;
2) вивчити теоретичну літературу щодо особливостей художнього перекладу;
3) проаналізувати особливості іншомовних вкраплень і культуронімів;
4) визначити лінгвальні особливості перекладу оповідання "Thanksgiving Border Crossing".

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Юнацька А.Б., к.ф.н., доц.	09.06.22	09.06.22
Розділ 1	Юнацька А.Б., к.ф.н., доц.	02.09.22	02.09.22
Розділ 2	Юнацька А.Б., к.ф.н., доц.	01.10.2022	01.10.2022
Висновки	Юнацька А.Б., к.ф.н., доц.	20.10.2022	20.10.2022

6. Дата видачі завдання 04.06.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	лютий – квітень 2022	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	травень 2022	виконано
3	Написання вступу	червень 2022	виконано
4	Написання теоретичного розділу	вересень 2022	виконано
5	Написання практичного розділу	жовтень 2022	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2022	виконано
9	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

Є. Г. Тахтарова
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

А. Б. Юнацька
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

В. В. Погонєць
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота — 72 стр., 78 джерел.

Об'єкт дослідження: культурно-марковані мовні одиниці твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing” та її переклад українською мовою.

Мета роботи: виявити культурні особливості перекладу твору “Thanksgiving Border Crossing” з англійської мови на українську.

Теоретико-методологічні засади: основні положення щодо перекладу міжкультурної художньої літератури: О. Потебня, О. Білецький, М. Алексєєв; основні положення перекладу культуронімів: В. Кабакчі, О. Верещагін, В. фон Гумбольдт.

Отримані результати: транскультурність є безперечною соціальною реальністю глобального світу. Сьогодні одним з найголовніших завдань перекладача стає передача колориту іншомовної культури. Це можливо зробити за допомогою перекладу культурно-специфічних лексичних одиниць.

В даній роботі, ми аналізували культурно-марковану лексику твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”. Ми розглянули способи та особливості перекладу культурно-маркованої лексики твору з англійської мови на українську. У результаті аналізу культурно-маркованої лексики, ми дійшли висновку, що вона допомагає передати реалії тогочасного життя родини з латиноамериканським корінням і символізує зв'язок з Мексикою — країною предків.

Ми виділили три основних перекладацьких прийоми, які використовуються в даному тексті, а саме: калькування, граматична трансформація речення і модуляція. Ми розглянули складнощі перекладу та запропонували власний варіант. Ми виявили випадки перекладу власних назв, які становлять проблему для перекладача, адже немає офіційно затверджених варіантів перекладу даних одиниць. Результати нашого дослідження показали, що епізоди з оповідання, які насичені культурно-маркованою лексикою, представляють реалії тогочасного життя американців латиноамериканського

походження.

Отже, ми дійшли висновку, що переклад художньої літератури є спільним продуктом двох авторів: автора оригіналу та автора перекладеного тексту і вимагає мовної компетенції, лінгвокультурної обізнаності, професіоналізму, творчого підходу і винахідливості. В той час як іншомовні вкраплення викликають труднощі при перекладі, якщо містять культурно-специфічну інформацію, та потребують перекладу, який би дозволив читачеві зрозуміти використаний вислів та «вбудувати» його в контекст твору.

Ключові слова: *транслінгвальність, транскультурність, іншомовні вкраплення, культуронім, художній переклад, іммігрантська література, культурно-маркована лексика*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКУЛЬТУРНОСТІ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ	8
1.1 Транскультурність як соціальна реальність глобального світу.....	8
1.2 Транслінгвальність у процесі комунікації.....	10
1.3 Особливості перекладу міжкультурної художньої літератури	11
1.4 Переклад іншомовних вкраплень	17
1.5 Особливості перекладу культуронімів	20
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАННЯ А. ІСЛАСА “THANKSGIVING BORDER CROSSING”	25
2.1 Іммігрантські твори «дуальної культури»: мовна специфіка	25
2.2 Артуро Іслас як письменник і мислитель.....	29
2.3 Мовні особливості оповідання “Thanksgiving Border Crossing”	32
2.3.1 Пейоративна лексика	33
2.3.2 Дерогативна лексика.....	37
2.3.3 Контраверсійність лексеми «індіанець».....	41
2.3.4 Мовне відбиття контраверсійності Дня Подяки	43
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАД ОПОВІДАННЯ А. ІСЛАСА “THANKSGIVING BORDER CROSSING”	45
3.1 Переклад культурно-маркованої лексики	45
3.2 Переклад культурно-маркованих мовленнєвих контекстів	54
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

У європейських дослідженнях культури останніх десятиліть поняття *transculturality* давно увійшло в науковий обіг і поступово набуває більш широкого контексту. По суті, транскультурність можна назвати синонімом набагато більш поширеного поняття — глобалізації. Однак новітній підхід полягає в тому, що культури в якийсь момент не просто перестали бути ізольованими — вони не були такими ніколи. Культури не просто об'єдналися в загальну транскультуру, коли інтенсивність зв'язків у світі досягла критичного максимуму, вони завжди знаходилися в процесі становлення і видозміни. Процес — ось ключове слово для транскультурної парадигми. Культура — це не результат, а процес, і щоб вловити її суть, треба шукати не відмінності, а взаємозв'язки [Отрешко, с. 9].

Дослідження транскультурних практик та пов'язаних з ними конфліктів і протиріч починаються у Латинській Америці в кінці ХХ ст. В умовах глобального світу транскультурність кидає виклик традиційним формам культури, у тому числі й українській. Дослідження цієї галузі культурології надає змогу проаналізувати суперечливі процеси трансформації сучасної української культури в умовах мультикультуралізму та транскультурності, зробити прогноз подальшого розвитку нових культурних практик, що пристосовані до умов глобального світу.

Говорячи про транскультурність, не можна не згадати про транслінгвальність. Концепція транслінгвальності виникла в лінгвістиці й лінгводидактиці в кінці 90-х років ХХ ст. Одним з її перших авторів була професор Вівіан Замель. Про використання транслінгвальності багато також пишуть Офелія Гарсія і Суреш Канагараджа [Архипенко, с. 9].

Спеціальні дослідження транслінгвальності на вітчизняному науковому ґрунті не є численними, а також рідко вживаним терміном «транслінгвальний» оперують переважно в еколінгвістичних розвідках

(О. О. Жихарева, Л. В. Нуждак, В. Г. Пасинок, І. Петренко), визначаючи його аспектом еколінгвістичних досліджень, пов'язаним із використанням одиниць, засобів однієї мови як засобів іншої мови [Чернишова, с. 138].

Прошина визначає транслінгвальність / транслінгвізм як «плавний синергетичний перехід від однієї лінгвокультури до іншої, внаслідок чого відбувається деяке їх злиття, при цьому відсутня повна асиміляція та зберігається лінгвокультурна ідентичність носіїв мов, а також створюється змішаний дискурс» [Прошина, с. 160].

Вітчизняна лінгвістична наука має чимало досліджень на тему освоєння англіцизмів в сучасній українській мові. По-різному оцінюють дослідники феномен оказіональних запозичень, проте всім доводиться констатувати беззаперечний факт: зростання кількості новітніх англіцизмів у різних сферах людської життєдіяльності – це процес «об'єктивний, і зупинити чи заборонити його неможливо» [Коробова, с. 110]. Описано й причини активного функціонування англіцизмів у сучасній українській мові: інтеграція до різноманітних соціальних структур світового та європейського співтовариства, активне користування міжнародними соціальними мережами, прагнення до мовної економії, розширення репертуару експресивних засобів вираження, намагання слідувати модним тенденціям тощо [Чернишова, с. 141].

На нашу думку, феномен транслінгвізму може бути досліджений українською соціолінгвістикою, оскільки він є активною комунікативною практикою, яка реалізується у професійному спілкуванні, у науково-освітньому просторі, у маркетингових стратегіях і в наративах сфери дозвілля.

Для аналізу нами було обране оповідання Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”, адже воно поєднує в собі злиття двох культур, американської і мексиканської, а також мов, англійської та іспанської.

Актуальність роботи зумовлена стрімким розвитком транскультурності і транслінгвізму, а також зростанням популярності творів, авторами яких є мігранти чи first generation citizens (громадяни першого покоління). Таким чином, від якісного, адекватного і в той же час доступного перекладу

залежить популярність твору серед читачів та його успішність загалом. Незважаючи на те, що частина специфічно забарвлених слів в оповіданні Артуро Ісласа походить з англійської та іспанської мов, при перекладі, деякі лексичні одиниці можуть мати зовсім іншу назву. Отже, необхідно проаналізувати особливості перекладу специфічних пластів лексики на даному матеріалі.

Об'єктом дослідження даної магістерської роботи є культурно-маркована лексика твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing” та її переклад українською мовою.

Предметом дослідження є способи та особливості перекладу культурно-маркованої лексики твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing” з англійської мови на українську.

Матеріалом слугували оригінал та переклад оповідання Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”.

Мета дослідження: виявити культурні особливості перекладу твору “Thanksgiving Border Crossing” з англійської мови на українську.

Для досягнення мети дослідження були поставлені наступні **завдання:**

- 1) проаналізувати особливості транскультурності і транслінгвізму;
- 2) вивчити теоретичну літературу щодо особливостей художнього перекладу;
- 3) визначити труднощі при художньому перекладі;
- 4) проаналізувати особливості іншомовних вкраплень і культуронімів;
- 5) запропонувати переклад досліджуваних одиниць українською мовою;
- 6) визначити лінгвальні особливості перекладу оповідання “Thanksgiving Border Crossing”, а саме:
 - виокремити найпоширеніші різновиди лексики, вживані у творі;
 - проаналізувати перекладацькі рішення.

Методами дослідження виступають порівняльний аналіз,

контекстуальний аналіз та метод суцільної вибірки.

За допомогою порівняльного аналізу ми проаналізували способи перекладу та те, як вони вплинули на якість твору.

Контекстуальний аналіз передбачає вивчення комунікативної ситуації, соціальних чинників та інших позамовних факторів, що впливають на семантику висловлення. Тобто при написанні роботи було проаналізовано вищезазначене, щоб зрозуміти авторський задум, що насправді малося на увазі під тією чи іншою реплікою в оповіданні.

Метод суцільної вибірки являє собою підбір прикладів конкретних лексичних одиниць для аналізу із певного матеріалу. Таким чином, цей метод був використаний нами при написанні роботи на етапі ознайомлення з лексикою твору та його перекладу і відбором прикладів.

Наукова новизна та теоретичне значення полягають у тому, що на новітньому матеріалі ми здійснили перекладацький аналіз мовних одиниць та дослідили їхню етимологію. Український переклад сучасної літератури все ще знаходиться на стадії розвитку та удосконалення, а тому не є популярним, і таким чином дана робота зосереджується на особливостях різних аспектів художнього перекладу, на прикладі оповідання “Thanksgiving Border Crossing”.

Практична значущість роботи полягає в тому, що вона може бути використана при перекладі художньої та спеціальної літератури, а також отримані результати можуть бути застосовані як допоміжний матеріал на заняттях з практики перекладу.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про транскультурність як соціальну реальність глобального світу та траслінгвальність. Особлива

увага приділяється перекладу міжкультурної художньої літератури, а також розглянуті питання перекладу культуронімів та іншомовних вкраплень.

У другому розділі увага надається лінгвостилістичним особливостям оповідання А. Ісласа “Thanksgiving Border Crossing” разом з мовною специфікою іммігрантських творів “дуальної культури”.

Третій розділ містить власний аналіз культурно-маркованих одиниць в оповіданні “Thanksgiving Border Crossing”.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 72, кількість використаних джерел 78.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКУЛЬТУРНОСТІ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

1.1 Транскультурність як соціальна реальність глобального світу

У ситуації глобалізації, національні культури перетворюються на відкриті культурні простори. Виходячи з цього, транскультурність має свій прояв практично в усіх сторонах суспільного життя: від міжетнічних шлюбів до територіальних конфліктів. Загалом, у науці розроблена ціла низка теорій транскультурності, зокрема теорія Сепіра-Уорфа концептуалізації іншого в транскультурних просторах, сучасні концепції національного й постнаціонального у світлі проблеми культурного діалогу, теорія транскультурації Ф. Ортіса [Отрешко, с. 95].

Треба зазначити, що найвідоміший напрям розвитку концепції транскультурності в сучасному науковому дискурсі продовжує традиції класичної німецької філософії культури. Цей напрям формується в працях сучасного філософа Вольфганга Велша, який пропонує замість поняття «культура» використовувати концепт «транскультурність», що, на його думку, допоможе вирішити головне питання сучасної культурології: як можливо вивчати культури, що постійно трансформуються та змінюються, перетікаючи одна в іншу. За В. Велшем сучасний світ є транскультурним, оскільки є «мережевою» культурою, переплетіння різних ниток, що утворюють культурний «кокон» [Велш].

Крім того, медіа, комп'ютерні технології та телекомунікації дозволяють локальним культурам відірватися від власного локусу й переступити свої межі. Один з провідних теоретиків процесу глобалізації Арджун Аппадурай вказує: «Сприйняття технічно відтворених образів мас-медіа не лише

уніфікує і «обдурює» людей — про що так багато писали дослідники сучасного суспільства й культури — але й стимулює їхню реальну реакцію, даючи їм нові сценарії» [Аппадурі, с. 156].

Слід сказати, що існують два досить полярних за своїми установками приклади, що ілюструють два типи глобалізації: неоліберальний і деколоніальний. Перший — це наявний уже понад десять років Центр Транскультурних Досліджень. Він позиціонується як мережевий, децентрований, що не має штаб-квартири. Але низка деталей свідчить про збереження ідеологічних і епістемологічних транскультурних асиметрій у роботі цієї організації. Це публічні інтелектуали й люди-бренди, що входять до його керівництва (А. Аппадурі, К. Келхун та ін.), фонди, що підтримують його грантами і престижні університети (Єльський, МакГіл, Пенсільванський, Вашингтонський), де розгортаються його проекти.

Другий приклад є повною протилежністю першому. Це організація, яка не отримує солідних грантів, яка не має виходів на найпрестижніші касові видавництва й університети, що організовує свої проекти нерідко в мережевий віртуальній формі. Ідеться про Транснаціональний Деколоніальний Інститут (TDI — Transnational Decolonial Institute). На відміну від Центру Транскультурних Досліджень цей інститут фокусується на темній стороні модерності — колоніальності, підтримує деколоніальні проекти, пов'язані з розумінням глобальної соціальної справедливості [Отрешко, с. 94].

Вважаємо важливим підкреслити, що транскультурність існує не лише на рівні суспільства, а й на рівні індивіда. Ми є транскультурними, тому що відносити себе до єдиної культурної групи в глобальному суспільстві неможливо, та й не потрібно. Це не ідеологія і не дисципліна, а радше метод, оптика, спосіб мислення. Ця оптика відштовхується від простої ідеї про те, що культури є неоднорідними за мовою, етнічним походженням і розділені кордонами сфери (галузевими межами), що постійно змінюються в результаті інтенсивних контактів і взаємодії. Якщо прийняти такий спосіб мислення,

тоді можна вивчати з транскультурної точки зору історію, сучасність, мистецтво і масову культуру, що неминуче приведе нас до нових ідей, нового в науковій думці і дослідницьких інсайтів [Отрешко, с. 10].

Отже, транскультурність є сьогодні незаперечною соціальною реальністю глобального світу, ігнорувати яку тепер не можуть ні прихильники монокультури, ні її противники.

1.2 Транслінгвальність у процесі комунікації

Закордонні дослідники досить активно оперують термінами «транслінгвізм» або «транслінгвальність» детермінуючи ними певні контакти між мовами, які вже не визначаються поняттями «мультилінгвізму», «інтерлінгвізму» та подібними (У. М. Бахтікіреєва, С. Канагараджа, Б. Качру, З. Г. Прошина, О. О. Рівліна).

За Куриленко, Бірюковою, Цотовою «транслінгвальність як якість особистості означає здатність і готовність використовувати мовні, мовленнєві засоби та стратегії різних лінгвокультур нормативно, коректно, адекватно, відповідно до умов та умовностей спілкування, «застосовувати» краще з різних мовних практик, які людина засвоїла» [Куриленко, Бірюкова, Цотова].

На думку О. Гарсія транслінгвальний підхід в дослідженні мови й лінгводидактиці акцентує увагу не на мові як системі, а на мові як практиці, тобто на мовленні [Гарсія].

Не можна проігнорувати таку особливість транслінгвізму як «синергетичний перехід», що, не зважаючи навіть на його «плавність», означає певну непередбачуваність результатів подібної взаємодії. По-іншому, «транслінгвальне соціолінгвістичне утворення, що виникло внаслідок культурно-мовної взаємодії» – це той стан мовної системи, який є далеким від рівноваги, може реалізуватися за одним із кількох (хоч і прораховуваних) варіантів [Прошина, с. 161].

Слід зазначити, що в розумінні найбільш знаного дослідника

транслінгвізму американського вченого С. Канагараджа транслінгвальна практика є таким процесом комунікації носіїв різних лінгвокультур, де кожен працює «над тим, щоб створити спільне значення для семіотичних ресурсів, які вони запозичують із різних мов і символічних систем» [Канагараджа, с.26].

Наприклад, наслідком глобалізації англійської мови є поява глобального англо-локального, або «англо-місцевого» білінгвізму, який має саме транслінгвальну природу.

Отже, завдяки впливу такого глобального простору, в якому людина може перебувати одночасно у вимірах кількох мов і культур, формується транслінгвальна орієнтація. Об'єктивно остання характеризує комунікацію молоді, яка найбільше послуговується інтернет-ресурсами та активно використовує у своїй мовленнєвій практиці певні лексичні чи граматичні структури англійської, або творчо адаптуючи їх до рідної мови за допомогою її власних ресурсів, використовуючи як однослівні «кодові перемикання» [Чернишова, с. 141].

1.3 Особливості перекладу міжкультурної художньої літератури

Художній переклад – це один із видів автентичної художньої творчості, в процесі якої літературний твір, що існує однією мовою, відтворюється іншою мовою за допомогою художніх засобів [Шаховський, с. 28]. Основною функцією художньої літератури, що відрізняє її від інших актів мовної комунікації, в яких домінують роль відводиться інформативній функції, є художньо-естетична [Комісаров, с. 95]. Проблеми художнього перекладу досліджували М. Алексєєв, О. Білецький, М. Драгоманов, В. Коптілов, Ю. Левін, О. Потебня, М. Рильський, І. Франко та ін. Деякі аспекти цієї проблеми відображені в працях А. Волкова, В. Жирмунського, Н. Конрада, Д. Лихачова, М. Храпченка. Попри це, певні аспекти перекладу ще малодосліджені.

Визначення художнього перекладу за Н. Александрович, має враховувати

його три взаємопов'язаних напрямки: лінгвістичний, інформаційний і психологічний, а тому помилково ототожнювати художній переклад із літературним, який «виконується з урахуванням загальних стилістичних норм мови, якою перекладають» [Александрович, с.226]. О. Воловик, В. Погрібна пропонують визначати художній переклад як «відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми» [Воловик, Погрібна]. «Художній переклад – це завжди взаємодія і взаємовплив культур, до яких належить текст оригіналу й текст перекладу. Цей вплив не можна звести тільки до мовної взаємодії, він охоплює всі сторони життя, відображені в художньому творі, особливий національний колорит, йому притаманний, національну своєрідність оригінального твору» [Шемуда, с.164].

Від давніх часів до наших днів невирішеною залишається проблема орієнтації на наближеність перекладу до тексту оригіналу або на ймовірну тотожність сприйняття тексту реципієнтом. У різні часові епохи домінувала то одна, то інша перекладацька концепція. Сьогодні перекладачі намагаються знайти баланс і відтворити текст мовою перекладу в єдності змісту та форми без втрати національно-культурного компонента вихідного тексту. Перекладачеві водночас доводиться виконувати кілька ролей – читача, критика, письменника, носія мови та демонструвати високий рівень компетентності, адже від результату його діяльності залежить естетична цінність перекладеного твору та ступінь впливу на іншомовного та іншокультурного читача [Цирульник].

Слід зазначити, що термін «переклад» тісно пов'язаний із поняттями «інтеграція етнокультур», «міжкультурна комунікація», «діалог культур». Інтеграція етнокультур – це синтез та засвоєння типологічних рис і характеристик різних культур. Більш конкретно – це явище взаємодії, коли сучасна цивілізація, вектор розвитку якої зумовлено глобалізаційними процесами, оновлюється та збагачується завдяки пізнанню нових принципів мислення, культури, тобто завдяки діалогу культур. Саме діалог культур є

одним із найвагоміших регуляторів взаємодії у міжнародній спільноті, основною рисою всесвітньої глобалізації [Клименко].

Перекладач, який зобов'язаний врахувати велику кількість вимог, щоб відтворити текст, повно й адекватно представити оригінал, має враховувати кілька основних критеріїв: адекватність перекладу; збереження при перекладі низки тропів і фігур мови; культурологічні та епохальні чинники написання твору; специфіка літературного напрямку, до якого належить текст оригіналу; відтворення індивідуального стилю письменника [Юсупов].

Для створення професійного художнього та літературного перекладу перекладач, безсумнівно, повинен володіти певними лінгво-літературними здібностями, а саме: розуміти гру слів, вміти «відчувати» лексичні та стилістичні нюанси тексту, вміло передавати засоби виразності й точно знаходити еквіваленти фразеологічним одиницям, приказкам та прислів'ям. Основні складнощі при перекладі виникають у зв'язку з наявністю величезного числа стійких виразів, прислів'їв, приказок і афоризмів в мові оригіналу. Сленг, мовні особливості впливають на правильне сприйняття, скажімо, жартів, іронії, сарказму. Таким чином, завдання перекладача полягає не тільки в тому, щоб перекласти текст наближено до оригіналу, але і перекласти його грамотно й естетично, з урахуванням стилю автора. Наприклад, коли художні твори містять елементи гумористичного жанру, будуються на грі слів (каламбурі), перекладач має знати як передати комічний ефект. Особливі труднощі виникають, коли перекладач змушений працювати з мовами різних культур [Хассан Шалі, с. 109-110], адже неможливо створити адекватний переклад без знайомства з культурою народу, епохою, часом, коли писався твір.

Безумовно, перекладач несе відповідальність за якість перекладу художнього тексту. Неприпустимо спотворення інформації, яку намагається передати автор. Переклад художнього тексту повинен якомога повніше відповідати оригіналу, а також зображати емоції, характер героїв [Цирульник].

Відправним моментом діяльності перекладача вважаємо осмислення

ним загального смислу тексту оригіналу, результатом якого є породження його цілісного образу – створення текстового концепту як ментальної репрезентації, що постає в процесі інтегрування інформації тексту в цілісну картину світу перекладача-інтерпретатора [Андрієнко].

Р. Міньяр Белоручев зазначає, що художній переклад різко відрізняється від інших видів перекладу неможливістю спиратися в мовній діяльності переважно на репродукцію. Він вимагає не просто використовувати старе, завчене раз і назавжди, а припускає мовну творчість. Слушною є також думка В.В. Сдобнікова та О.В. Петрової, що літературні тексти суттєво відрізняються від текстів інших стилів. По-перше, способом опису дійсності, яка в художньому тексті представлена у вигляді образів. По-друге, характером і способом передачі інформації, позаяк йому властиві образність і імпліцитність. Не варто забувати про ступінь активності читача: художній текст передбачає певну ступінь «додумування», «співтворчність» читача за його сприйняття. Важливими є образ автора, його позиція, що забезпечують внутрішню єдність художнього тексту, для якого характерні високий ступінь національно-культурної та часової зумовленості, а також самодостатність, позаяк кожен художній твір можна розглядати як витвір мистецтва [Сдобніков, Петрова, с. 388–390].

Треба відмітити, що перекладач художніх творів має дотримуватися таких основних вимог: точність (перекладач мусить донести до читача всі думки, висловлені автором, перекладач разом із тим не може нічого додавати від себе); лаконічність (перекладач не може бути багатослівним, думки мають бути викладені максимально стисло); ясність (думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою); літературність (переклад має відповідати нормам літературної мови) [Шулік]. Однак звичайно жоден переклад не може бути абсолютно точним, позаяк сама мовна система літератури-реципієнта за своїми об'єктивними даними не може досконало передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до часткової втрати інформації.

М. Яковлева основною проблемою адекватного художнього перекладу

називає переклад стилістично знижених висловлювань, адже певні критерії підбору варіанта перекладу є суб'єктивними, а тому застосування вертикальних і горизонтальних компенсацій в системі є найбільш прийнятними. Дослідниця визнає, що вибір засобів передачі особливостей мовлення персонажа чи атмосфери тексту залежить від багатьох факторів, що стосуються перекладача: його мислення, світогляду, майстерності, знання розуміння особливостей мови, традицій і культури, звичаїв, відтворених у творі-оригіналі.

Суть проблеми перекладу полягає в умінні виокремити найсуттєвіші елементи, не захоплюватися неважливим, щоб не втратити гармонійності тексту, його національного характеру, образів, і власне стилю автора [Воловик, Погрібна]. Власне якість перекладу розуміється як критерій, що складається із опозиції адекватний/неадекватний переклад: «якість перекладу зумовлюється ступенем смислової близькості перекладу й оригіналу, жанрово-стилістичною належністю текстів оригіналу й перекладу, прагматичними факторами, що впливають на вибір варіанту перекладу» [Королева, Логвіна, Тектен Таркан, с. 89].

Ю. Сорокін також звертає увагу на те, що перекладач безпосередньо впливає на текст перекладу і відзначає, що: «психотипи перекладачів, їх базові особистісні особливості й установки» мають збігатися з психотипом автора [Сорокін]. О. Касьяненко вважає, що обізнаність із життям і світоглядом автора тексту сприятиме кращому відтворенню ідіостилу автора на трьох взаємопов'язаних рівнях: комунікативно-прагматичному, мікро- і макроструктур, а тому для процесу художнього перекладу важливо не лише бездоганне знань обох мов, а також вміння інтерпретувати «текст і автора» [Касьяненко, с. 115]. О. Андрощук найбільш проблемним бачиться «переклад діалогічного мовлення, для якого характерні контекстуальні розриви, насиченість дискурсивними маркерами, гендерно та соціально маркована лексика, а також явище стихомітії» [Андрощук, с. 35].

Т. Андрієнко було встановлено, що для збереження мовної

характеристики персонажів чи дійових осіб перекладачі часто удаються до граматичних і фонетичних помилок для передачі іншомовного акценту. Цікавими є зауваження щодо підходу перекладу слів, які відсутні в мовах, адже є вигаданими автором, тоді перекладачі застосовують так звану стратегію одомашнення, тобто: «переклад в опорі на ресурси цільової мови, іноді також із залученням транскрибування чи транслітерації; додавання коментарів та виносок», що «полегшує сприйняття, проте може призвести до спотворення авторського задуму» [Андрієнко, с. 16]. О. Павленко для оцінювання адекватності перекладу формулює низку суб'єктивних і об'єктивних чинників, що можуть стати також і критеріями художності перекладу. Повноцінність перекладу (художня повноцінність) не може обумовлюватися лише лінгвістичними аспектами, адже тоді втрачається власне осягнення твору як художнього, а зводиться до пошуків відповідних мовних одиниць, тож «сфера художнього перекладу починається там, де закінчується сфера мовних зіставлень» [Павленко, с.77].

Проаналізуємо технічні способи, до яких вдається перекладач під час процесу перевираження. Найпростішим способом перекладу є запозичення. Воно дає змогу вирішити перекладацькі проблеми металінгвістичного характеру. Перекладач вдається до нього тоді, коли хоче досягнути певного стилістичного ефекту. Наприклад, щоб відтворити місцевий колорит, можна скористатися чужомовним терміном «долар», коли йдеться про Америку. Калькування це особливе запозичення – ми калькуємо вираз шляхом використання або синтаксичних структур мови перекладу, або ж структур чужої мови, додаючи до мови перекладу нові конструкції, наприклад, Science-fiction («наука фантастика»). Дослівний переклад означає перехід від вихідної мови до мови перекладу; від перекладача вимагається дотримання основних норм мови. Транспозиція – перехід слова з однієї частини мови в іншу або використання однієї форми мови у функції іншої. Модуляція – це варіювання повідомлення. Такий спосіб використовують тоді, коли дослівний переклад дає граматично правильне висловлення, однак воно суперечить духу мови

перекладу. Еквіваленція: обидва тексти (вихідний і текст перекладу) описують ту саму ситуацію, використовуючи, однак, абсолютно різні стилістичні і структурні засоби (наприклад, українською людина скрикне «Ой», а англійською – «Ouch»). Адаптація доцільна у випадку, коли в мові перекладу не існує ситуації, про яку йдеться у вихідній мові [Линтвар].

Таким чином, художній переклад, який стає спільним продуктом щонайменше двох авторів (автора оригіналу та автора перекладеного тексту), безсумнівно вимагає мовної компетенції, лінгвокультурної обізнаності, професіоналізму, творчого підходу і винахідливості.

1.4 Переклад іншомовних вкраплень

Особливості функціонування іншомовних вкраплень в оригінальному тексті та способи їх передачі в тексті перекладу все ще залишаються малодослідженою проблемою. Під іншомовними вкрапленнями ми розуміємо, згідно з М. Ткачівською, «слова і вирази однієї мови, перенесені на полотно іншої, які на письмі зберігають своє графічне оформлення або транскрибовані і слугують для творення привабливості тексту, іронії, комічного ефекту тощо» [Ткачівська, с. 121]. За визначенням С. Влахова та С. Флоріна, іншомовні вкраплення – це слова або висловлювання на чужій для оригінального тексту мові, в іншомовному їх написанні, або транскрибовані без морфологічних або синтаксичних змін [Влахов, Флорін, с. 263].

Традиційне відношення до іншомовних слів, як до «бур'янів» в мові базується на відомих тезах про міру використання іншомовних слів. Щодо стійкої метафори – «бур'яни», то навіть біологи визнають, що рослини вважаються бур'янами тому, що людина просто не знає про їх корисні властивості [Новікова, с. 63].

Проблемою визначення іншомовних слів (зокрема й вкраплень), виявлення особливостей функціонування та перекладу іншомовних вкраплень займалися С. Влахов та С. Флорін, Л. П. Крисін,

I. Н. Мозовая та інші дослідники.

За С. Влаховим та С. Флоріним, іншомовні вкраплення в тексті оригіналу вводяться для виконання таких функцій: надання тексту автентичності; створення певного колориту або атмосфери; створення враження обізнаності або вченості автора; створення комічного ефекту [Влахов, Флорін, с. 264].

Деяким письменникам, особливо, класикам минулого, було властиве використання великої кількості іншомовних слів. В їхніх творах було прийнято пересипати викладений текст мудрими фразами, афоризмами та/або просто поодинокими словами латинською або давньогрецькою мовами. Це не тільки вважалось ознакою ерудованості – деякі освічені люди дійсно так розмовляли [Влахов, Флорін, с. 261-262].

При передачі іншомовних вкраплень в перекладі А. М. Бабкін пропонує виділяти два типи іншомовних висловлювань: ті, що перекладаються, і нетранслітеровані. Науковець стверджує, що неможливість перекласти деякі іншомовні висловлювання та слова призводять до їх асиміляції мовою-запозичальником. Морфологічна асиміляція та транслітерація – показник ступеню засвоєння іншомовних запозичень [Бабкін, с. 216].

Серед основних способів відтворення у перекладі іншомовних вкраплень М. Ткачівська називає: трансплантацію лексичної одиниці в мову перекладу; транскрипцію (зміна графічної системи): наприклад, кирилиця → латиниця; латиниця → кирилиця (з використанням або без використання коментаря); використання іншомовного вкраплення з мовипозичальниці або іншої мови; підбирання нейтральної лексики в засобах цільової мови; підбирання «чогось середнього» між іншомовним вкрапленням і традиційним перекладом (збереження «ілюзії чужинності») з використанням фонетичних засобів, поодиноких вплітань додаткових голосних чи приголосних [Ткачівська, с. 121].

Важливо наголосити і ще на одній особливості перенесення іншомовних вкраплень з однієї мови в іншу. У той час як латиниця у більшій

чи меншій мірі знайома більшості носіїв мови, що користуються кирилицею, носії мови, що використовують латиницю (іноді навіть носіїв близькоспоріднених мов), кирилиця, здебільшого, незнайома. З цього виходить, що такі іншомовні вкраплення необхідно транскрибувати. При цьому буде помилкою випустити з поля зору навмисно використані автором помилки, що підкреслюють неосвіченість або недостатність знань того чи іншого персонажу або створюють комічний ефект або іронічний відтінок [Влахов, Флорін, с. 272].

Класифікація способів, а радше підходів до передачі іншомовних вкраплень при перекладі текстів включає наступні компоненти: 1) перенесення іншомовних вкраплень з оригіналу без додаткових коментарів; 2) перенесення з перекладом авторського коментаря до нього; 3) перенесення з приміткою перекладача у виносках; 4) транскрипція/транслітерація в тексті перекладу; 5) втрата іншомовного вкраплення за рахунок його перекладу мовою тексту перекладу. 6) перенесення з приміткою редактора у виносках [Гринько, с. 63].

Вміщені в контекст слова з інших мов, як відомо, допомагають відтворити в ньому як мовний, так і соціально-політичний колорит певної держави. Але вживання термінів з інших мов носить зазвичай нейтрально-інформативний характер і тому такі лексичні одиниці варто перекладати цільовою мовою [Бондарчук, с. 142]. Однак думки науковців розходяться. Як зазначає В. Карабан, іншомовні слова у більшості випадків в перекладах не слід переносити в цільовий текст, а перекласти, оскільки для української літератури вживання іншомовних слів і виразів у їхніх оригінальних формах є значно менш характерним [Карабан, с. 185]. Отже, попри те, що відтворення цільовою мовою іншомовних вкраплень є нерідко джерелом стилістичних і навіть емоційних втрат у цільовому тексті, рішення перекладати їх, а не залишати мовою оригіналу, є загалом правильним, хоча й вимушеним.

Таким чином, іншомовні вкраплення потребують перекладу, пояснення або інших ремарок, які б дозволили читачеві зрозуміти використане слово або

вислів та «вбудувати» його в контекст твору. Вони викликають труднощі при перекладі, якщо містять культурно-специфічну інформацію, алюзії або гру слів [Метласова, Шимарова, с. 4].

1.5 Особливості перекладу культуронімів

Питання перекладу, розуміння та зіставлення з реаліями інших мов та народів турбує вже не перше десятиріччя вчених лінгвістів, філологів і культурологів усього світу [Шистко, с.147]. Переклад – це не лише передача тексту однією мовою засобами іншої мови, але й «ще перенесення явищ однієї культури в іншу, адже процес перекладу відбувається в контексті культури і є частиною культурного діалогу та розвитку цільової культури» [Кальниченко, Зарубіна, с. 210]. Завданням перекладача є передача колориту іншомовної культури. Це можливо зробити за допомогою перекладу культурно-специфічних лексичних одиниць. Перекладач самостійно обирає засоби та стратегії перекладу, тому що переклад є творчим процесом [Сасіна, Лук'янова, с. 173].

Відомі вчені, лінгвісти, мовознавці неодноразово зверталися до проблеми адаптації лексичних запозичень у своїх дослідженнях, працях та публікаціях кінця XIX ст. – початку XXI ст. Найвідоміші з них: В. фон Гумбольдт, В. В. Кабакчі, М.І. Костомаров, Р. Якобсон, Є.М. Верещагін. Вперше систематичне дослідження національно-культурного аспекту лексичного значення було представлено в працях О. М. Верещагіна і В. Г. Костомарова. Велика кількість розвідок присвячена дослідженню мовних картин світу (Ю. Ф. Абрамов, Н. В. Бардіна, О. С. Косенко, В. П. Сімонок), зокрема таких аспектів означеної проблеми, як їх етнічні особливості (І. О. Голубовська, О. А. Корнілов) або зв'язок концептуальної та мовної картин з етнічною ментальністю (К. В. Красовська, Л. В. Юдко).

В контексті включення в лінгвістичний аналіз мовних одиниць компонентів значення та сенсу, що містять культурно-значиму інформацію,

з'явилося загальне поняття «культуронім» (від лат. *cultura*, від *colo*, *colere* – обробіток, пізніше – виховання, освіта, розвиток, шанування + грец. *ὄνομα* – ім'я, назва), термін, запропонований В. В. Кабакчі. В своїй роботі «Практика англomовної міжкультурної комунікації» лінгвіст ґрунтовно визначає це поняття та надає свою класифікацію. Культуронім — це комплексна, стійка, постійно відтворена в певному етнолінгвістичному соціумі структура, яка, об'єднуючи в своєму змісті багатий соціальний та історичний досвід, відображає ціннісні орієнтири даного суспільства [Кабакчі].

Залежно від належності культуроніма до мови тієї чи іншої культури В. В. Кабакчі поділяє їх на три основні типи: поліоніми (універсальні елементи земної цивілізації, що зустрічаються в багатьох культурах), ідіоніми (мовні одиниці, закріплені за специфічними елементами культури народу-носія цієї мови) і ксеноніми (мовні одиниці, закріплені за специфічними елементами зовнішніх (іншомовних) культур) [Кабакчі].

Слова з особливими культурно-специфічними значеннями відображають не тільки спосіб життя, характерний для мовного колективу, а й спосіб мислення [Тер-Мінасова].

Оскільки природа, структура, сфера використання та денотативне значення різних культурно-зумовлених одиниць національної лексики рідко мають однакове смислове «розширення», їхні методи перекладу також не можуть бути однорідними [Шистко]. Залежно від цих факторів, можемо визнати досить надійними методи передачі значення конкретно національних одиниць лексики, такі як: транскрипція або транслітерація. Виключно одиниці національноспецифічного лексикону, значення якого передаються на фонологічному рівні, зазвичай належать до справжніх інтернаціоналізмів і включають переважно суспільно-політичні одиниці лексикону (пані, містер, гривня).

Транскрипція або транслітерація та пояснення їх справжнього національно-специфічного значення. У багатьох випадках мовна форма одиниці національно-специфічного лексикону передається за допомогою

транскрипції або транслітерації, що не може забезпечити повного вираження її лексичного значення. Тоді стає необхідним додаткове пояснення його сенсу. Це відбувається, коли одиниця/поняття культурно-зумовленого лексикону вперше вводиться цільовою мовою або коли воно ще не відоме широкій громадськості читачів/слухачів цієї мови. Пояснення може бути дано або у перекладі уривків мовленнєвого потоку, де використовується одиниця культурного зумовлення, або у виносці, коли стає необхідним тривале пояснення.

Переклад тільки за допомогою описового пояснення. Це відбувається переважно тоді, коли транскрипція/транслітерація не є корисними у вираженні сенсу культурно-зумовленої національної одиниці або коли це може спричинити непотрібну двозначність в оповіданні/тексті цільової мови.

Переклад складових частин та додаткове пояснення одиниць національно-зумовленого лексикону. Власне значення деяких конкретних одиниць національного лексикону можна правильно передати шляхом регулярного перекладу всіх або деяких їх складових частин та пояснення денотативного значення, що відноситься до одиниці мови-джерела. Комбінований підхід у трактуванні цієї групи конкретних національних одиниць лексикону викликається складністю значення, властивою одиницям мови-джерела.

Шляхи дослівного перекладу або калькування. Коли комплексні елементи, що складають одиниці національно-специфічного лексикону, є водночас основними носіями їхньої власної сутності, вираженої через їхнє значення, правильного перекладу таких одиниць можна досягти або за допомогою дослівного перекладу, або калькуванням.

Переклад засобами семантичних аналогій. Незважаючи на відмінності в економічних, соціальних, політичних, культурних, а в багатьох випадках і географічних умовах, незалежно від того, в якій країні розвивається нація вихідної мови та цільової мови, деякі особливі поняття в обох мовах можуть бути ідентичними або аналогічними за своїм значенням

та функціонуванням [Шистко].

Слід зазначити, що національно-культурні відмінності, які спостерігаються на всіх рівнях мови, особливо яскраво проявляються на лексичному рівні. Якщо говорити однією і тією ж мовою, це також може призвести до розбіжностей, оскільки деякі слова мають різний зміст у різних контекстах, країнах чи культурах [Тарасенко, с. 42].

Носії української мови, описуючи свою культуру англійською, наповнюють слова концептуальним змістом, характерним для своєї культури, що може бути неадекватно сприйнято представниками іншої лінгвокультури. Носії англійської мови сприймають англійські номінації української культури через призму своєї картини світу, що може перешкоджати ефективному спілкуванню [Шистко].

Реалії – одиниці безеквівалентної лексики – передають національний чи історичний колорит. В інших мовах вони не мають точних відповідників [Влахов, Флорін, с. 55]. С. Влахов і С. Флорін називають такі способи перекладу реалій: транслітерація/транскрипція; заміна реалії; приблизний переклад (опис, пояснення, функціональний аналог); контекстуальний переклад [Влахов, Флорін].

Частина національно-забарвленої лексики перейшла в розряд інтернаціональної, відомої за межами тієї чи іншої країни. Подібну лексику прийнято називати безеквівалентною. До безеквівалентної лексики відносять денотативні реалії, які не мають словникових відповідників в інших мовах або через відсутність в суспільній практиці даної соціокультурної спільності відповідних реалій, або через відсутність лексичних одиниць, що позначають ці реалії. Така лексика або запозичується, або перекладається описово [Кулікова, Тарасенко]. Так, в розряд безеквівалентної лексики в українську мову увійшли наприклад такі американізми, як каное, інавгурація, імпічмент, кампус, і т.п.

Отже, на перший погляд, завдання для перекладачів в зверненні до «дивної лексики», культуронімів, не дуже складне, досить застосувати

напрацьовані технології, прийоми, що дозволяють передати якийсь сенс, виражений за допомогою знака-культуроніма, цільовою мовою. Однак прийнятні для лексикології підходи до класифікації таких знаків, як одиниць словника виявляються малоефективними, а то й зовсім не придатними при перекладі текстів, що виражається в появі деструктивів в перекладному тексті та сприяє стилістичній дискомфорності [Степанов].

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАННЯ А. ІСЛАСА “THANKSGIVING BORDER CROSSING”

2.1 Іммігрантські твори «дуальної культури»: мовна специфіка

Іммігрантська література приймає різні форми і зазвичай пишеться іммігрантами та громадянами другого та третього покоління. Часто автобіографічні за своєю природою, ці твори відображають досвід імміграції та акультурації та пов'язане з цим занепокоєння.

Тривога, яку викриває іммігрантська література, — це поєднання рішучості, успіху, самотності та покинутості. Пригнічені бажання прив'язаності до батьківщини, що поєднуються з невизначеністю, що оточує асиміляцію, стверджують себе як глибинні конфлікти. До цієї боротьби додаються проблеми самоідентичності, які виникають через складнощі культурної адаптації.

Напруга в імміграційній літературі зосереджується на асоціаціях з новою землею, ідентифікації себе та інших, а також опануванні мови. По-перше, сама земля пропонує потужну суміш свободи та страху. Новий Світ, наприклад, пропонує безліч можливостей, навіть якщо він зменшує емоційну безпеку. Твори іммігрантів ілюструють амбівалентність навколо землі: незаймана природа пропонує як свободу від минулих обмежень, так і страх перед незалежністю, пов'язаний із задоволеннями, отриманими від землі.

Іммігрантська література також досліджує ідею себе та інших. Твори прагнуть утвердити нове іммігрантське “я”, одночасно використовуючи інше для реструктуризації нової ідентичності іммігранта. По суті, поняття себе та інших стає очевидним, коли оповідачі та герої відображають неоднозначність досвіду іммігрантів. Коли люди емігрують, вони прагнуть відмовитися від

того, ким вони були, щоб стати іншим, тим, ким хочуть бути. Колишнє «я» залишається частиною психологічної структури іммігранта.

Третьою характеристикою літератури іммігрантів, яка переплітається з аспектами “себе” та “інших”, є засвоєння нової мови. У багатьох наративах іммігрантів вивчення англійської мови стає травматичним досвідом. Твори часто вказують на той факт, що діти стають краще володіти англійською, ніж їхні батьки. Першою мовою іммігранта є мова країни походження, яка містить натяки та ідіоми, які роблять рідну мову знайомою та зручною. Англійська спочатку проживає за межами іммігранта і належить іншому. Зрештою, іммігрант приймає англійську для ведення відносин соціальних взаємодій, освіти та торгівлі. Однак англійська мова втручається в домашній затишок, створюючи прірву, яка з часом розширюється, коли іммігрант приймає нові культурні моделі поведінки.

Коли іммігранти та поселенці переселялися у внутрішні регіони Америки, вони принесли з собою рідні мови, культуру, мрії про успіх і страх перед невідомим. У їхніх творах стосунки персонажів та оповідачів із фізичною землею, розвиток себе та інших, а також опанування мови постають центральними темами не лише в літературі, написаній іммігрантами та їхніми дітьми, які здійснили подорож, але й у творах авторів які можуть бути поколіннями віддаленими від реального досвіду, але чие колективне минуле втілює акультурацію. Симфонія голосів, що відлунює досвід іммігрантів, формує мультиетнічну основу для літератури.

Кожна історія іммігранта потрапляє в один або — у більшості випадків, в обидва — архетипи: герой залишає місце — насправді життя: дім, мову, особистість — щоб розпочати особистий пошук; або персонаж потрапляє в незнайому країну, де він для більшості чужий, і виявляє, що для того, щоб вижити, він повинен орієнтуватися в її кодах і культурі. Залишення позаду — це така ж тема в цих історіях, як і навігація, а пригода — це така ж втрата, як і подорож відкриттів.

Таким чином, ці класичні елементи оповідання, елементи, які сягають в

основу ідентичності, вбудовані в тропи всієї літератури іммігрантів. Тільки з цієї причини іммігрантська література є такою багатою, різноманітною, переконливою та чарує навіть тих читачів, які ніколи не залишали рідне місто.

Якщо дивитися крізь цю призму, ми навіть можемо вважати «Чарівника країни Оз» — подорож Дороті від чорно-білого до кольорового, а потім знову — іммігрантською історією. Можливо, навіть «Аліса в країні чудес» або «Мандрі Гуллівера». Дороті, Аліса та Гуллівер подорожують, і всі вони виявляються незнайомцями, які приїжджають до міста. Усі вони — історії про дислокацію, про якийсь неспокій із самотністю, усі історії, у яких герой мусить боротися з головним питанням: «Як мені жити?» Або, точніше, «як мені тут жити?» Звичайно, ми не маємо на увазі, що всі історії про іммігрантів, але дійсно всі історії іммігрантів, усі розповіді про від'їзд і прибуття борються з універсальними запитаннями.

Ми, читачі, маємо неприємну, хоча й пробачну, тенденцію групувати ці книги за національністю, етнічністю чи маршрутом, і збільшувати в них спільність і культурні трюїзми, а потім робити широкі узагальнення щодо цих загальних рис і трюїзмів.

Слід зазначити, що також виникає питання про аудиторію, питання, на яке немає правильної чи чіткої відповіді: «Для кого написана історія?» Чи автор пише для людини поза межами його/її культури, тієї, яка читає книгу, щоб «навчитися чомусь»? Або автор пише для людини з його/її культури, яка читає, щоб зрозуміти спільний досвід, щоб бути побаченою? Ідентифікація цієї гіпотетичної аудиторії допомагає відповісти на подальші важливі та, здавалося б, другорядні запитання, хоча ніколи повністю їх не вирішує — такі питання, як: «Скільки історії автор повинен пояснювати чи контекстуалізувати? Якою мовою йому це розповісти? Чи виділяти «чужі» слова курсивом?» Наприклад, якщо письменник американець іранського походження, який розповідає історію іранця, що втікає з цієї країни в 1970-х роках і емігрує до Бостона, чи не обмежеться він, якщо його аудиторія — люди Заходу з обмеженими знаннями про все, крім історії своєї країни? Хіба йому

не варто писати для свого народу в Ірані їхньою рідною мовою, щоб висвітлити їм незвичайність Бостона; ставитися до Бостона як до культури та історії, які потрібно контекстуалізувати та пояснювати? Але що, якщо ця мова чи історія так само чужі автору, як і пересічному жителю Заходу? Чи має все ще письменник право це розповідати лише тому, що в ньому тече іранська кров?

Переважно те, що письменники роблять, коли справа доходить до цих запитань аудиторії, — це вибирають варіант «Усе вищесказане», намагаючись, з різним ступенем успіху, зробити це в обох напрямках, щоб звернутися до кожного можливого читача. Це розмиває фокус автора і послаблює вплив історії в процесі. У цьому сенсі книги повністю не належать жодній з культур; вони займають ту золоту середину, той новий простір, створений унікальною ідентичністю та перспективою, розділеною лояльністю і обмеженими знаннями та досвідом, який належить письменникам.

Відомо, що немає історії без бажання і без перешкод цьому бажанню. Тут, знову ж таки, класичний елемент оповідання вкраплено в образ іммігрантської літератури — те нестримне, неймовірне бажання, яке пускає героя в пригоду без причини чи безпеки. Звичайно, це бажання є особливо сильним, коли іммігрант залишає не безпеку чи стабільність, а переслідування чи бідність; тоді це стає не бажанням, а потребою життєвої сили, вродженим інстинктом виживання. І з цього інстинкту народжуються великі історії.

Отже, що література може розповісти нам про міграцію? Для Вуллі міграційна література встановлює баланс між «міграцією як «поетикою переселення» та матеріальністю переміщення, безгромадянства та перетину кордону» [Вуллі, с. 4]. Хоча соціологічна робота з міграції часто зацікавлена в узагальненні, література більше зацікавлена в виокремленні індивідуальних голосів і досвіду. Вуллі пише: «Репрезентація також означає допомагати формувати більш справедливе майбутнє для тих, кого представляють» [Вуллі, с. 25]. «Чи функція поезики мігрантів полягає в тому, щоб підвищити

обізнаність про умови життя переміщених осіб? Чи може література запобігти майбутнім війнам? Чи може міграційна література змінити світ?» Вуллі наводить аргументи на користь потенційної сили міграційної літератури, відзначаючи «здатність наративної художньої літератури здійснювати зміни для соціальних суб'єктів» [Вуллі, с. 22].

Так, література змінює світ читачів і письменників, але література не змінює світ, доки люди не встануть зі своїх стільців, не вийдуть у світ і не зроблять щось, щоб змінити умови, про які говорить література. Справжня справедливість — це створення світу соціальних, економічних, культурних і політичних можливостей, які дозволили б усім цим людям без голосу розповідати свої історії та бути почутими, а не залежати від письменника чи якогось представника.

2.2 Артуро Іслас як письменник і мислитель

Плідний поет, есеїст і автор оповідань Артуро Іслас (1938-1991) добре відомий своїми двома проникливими романами «Бог дощу» (Avon, 1991) і «Душі переселенців» (Morrow, 1990). Досвідчений вчений і професор кафедри англійської мови в Стенфордському університеті, протягом більшої частини свого професійного життя зберігав велику колекцію праць, записів і документів.

Його передчасна смерть перервала продуктивну та впливову кар'єру, яка залишила прогалину в латиноамериканській літературі. Іслас був відданим, вдумливим письменником із свідомістю стилю, який пропагував почуття відповідальності перед суспільством і мистецтвом як у письменників, так і у критиків. Якість його відданості збігалася з прикладом, який він подав у дослідженні естетики та психології творчості. Іслас залишив свій слід як письменник про зв'язок між США та Мексикою та лідер у дослідженні соціальних, психологічних і філософських меж.

Артуро Іслас, професор англійської мови в Стенфордському

університеті та мексикансько-американський прозаїк, народився в Ель-Пасо, Техас, у 1938 році. Іслас був старшим із трьох синів, його батько був особливо емоційно віддалений від нього. Однак Артуро був улюбленцем матері та бабусі. Він дуже рано навчився говорити, читати та писати англійською мовою, що дало йому змогу швидко просуватися в початковій школі, де навчалися лише англійською. Удома він і його сім'я розмовляли іспанською, оскільки його батьки наполягали на збереженні мексиканської спадщини та ідентичності. Іслас заразився поліомієлітом, коли йому було вісім років, і залишився з укороченою ногою та напівпостійним кульганням. Після цієї події, яка змінила життя, він часто читав романи та історії та часто проводив час у соборі Святого Патріка в Ель-Пасо. Однак у підлітковому віці він залишив Католицьку Церкву. В академічному плані Іслас був дуже успішним і став першим американцем мексиканського походження в середній школі Ель-Пасо, який був вaledікторіанцем, і другим, хто обіймав посаду президента студентської ради. Зрештою в 1956 році він отримав академічну стипендію для вступу до Стенфордського університету [Вудс].

Іслас став першим американцем мексиканського походження у Сполучених Штатах, який отримав ступінь доктора філософії (у 1971 році) з факультету англійської мови Стенфордського університету, незважаючи на боротьбу з раком. Він став активним членом факультету Стенфордського університету та був першим постійним професором мексиканського походження.

Його визнана майстерність викладача викликала величезний попит на його курси серед студентів Стенфорда. Його здібності було визнано, коли він отримав нагороду за видатні заслуги в галузі бакалаврської освіти. Іслас служив наставником для зростаючого мексиканського населення Стенфорда та аплодував цій групі студентів за їхню відданість справі, щоб зробити мексикансько-американське самовираження помітним перед обличчям расизму. Він відігравав провідну роль у розвитку спільноти "чикано" в університетському містечку, був головою Комітету з набору викладачів

мексиканського походження та одним із керівників Стенфордського центру досліджень “чикано”.

Іслас ототожнював себе з католицькою церквою в молодості, але більшу частину свого життя він не ідентифікував себе з жодною релігією. Після 1986 року досвід лікування в програмі Анонімних Алкоголіків підштовхнув його до вивчення буддизму. У політичній сфері Іслас відстоював мультикультуралізм, але не був відверто політичним — він ненавидів радикальні тенденції політичної поляризації. Іслас залишився неодруженим і не мав дітей. 1991 року письменник помер у своєму будинку в Пало-Альто, Каліфорнія.

Автор писав і публікував у кількох жанрах, але найбільш відомий своїми двома закінченими романами «Бог дощу» та «Душі переселенців». Обидві ці книги зображують родину Енжел, яка живе в прикордонному регіоні Сполучених Штатів. Іслас глибоко вірив у те, що писав про досвід американців мексиканського походження, щоб «допомогти зробити видимим творче вираження та боротьбу проти інституційних та індивідуальних расистських актів», і заохочував своїх учнів писати на основі власної спадщини та досвіду. Іслас використовував автобіографічні подробиці у своїх романах, зокрема у формі персонажа Мігеля, який відвідує коледж у Каліфорнії та бореться з серйозними проблемами зі здоров'ям, як і письменник робив більшу частину свого життя. Він також написав у своїй роботі місцеві історії про Ель-Пасо, а його дисциплінарна бабуся з'являється в образі Мама Чони [Вудс].

Вплив спадщини автора на форму та стиль його роботи очевидний. Хоча це і не є точним переказом його життя, зображення сім'ї Енжелів відносять Ісласа до категорії сучасних напіваавтобіографічних “письменників-чикано” з робітничого середовища, які подолали мовні бар'єри, щоб зарахувати американців мексиканського походження до класу освічених людей.

Його романи, засновані на сімейному досвіді, відображали прикордонну

культуру його дитинства та містили багато згадок про місцевості Ель-Пасо. В цьому, на нашу думку, є головна риса ідіостиля письменника.

Отже, як американець мексиканського походження та латиноамериканський письменник, Іслас подолав багато меж, кордонів і усталених ролей - у цьому він є прапороносцем усієї латиноамериканської літератури.

2.3 Мовні особливості оповідання “Thanksgiving Border Crossing”

Задля опису тогочасного життя американців латиноамериканського походження та відбиття національного колориту, Артуро Іслас вдається до використання культурно-маркованих одиниць, іншомовних вкраплень, пейоративної та дерогативної лексики.

В кожному абзаці оповідання “Thanksgiving Border Crossing” можна побачити реалії повсякденного життя громадян Америки мексиканського походження. Звернемося до прикладів.

По-перше, для того, щоб читачі розуміли географічне розташування родини Енжел, письменник звертається до географічних назв: “That year on the Saturday before Thanksgiving, their mother and father took them *across the river* in search of the perfect turkey. Sancho borrowed his friend Tacho Morales' pickup and they drove *down the valley to the Zaragoza crossing*”. В даному прикладі підкреслюється віддаленість ранчо, де можна придбати індичку, з місцем, де проживає сім'я. Завдяки географічним даним, читачу легше уявити картину подорожі родини Енжел.

По-друге, пряме використання іншомовних вкраплень, а саме найменувань страв, слів та виразів іспанською мовою та імен латиноамериканського походження, вказує на зв'язок персонажів з країною предків. Герої усвідомлюють своє походження і не ховаються від нього: “And Serena, *querida*, don't wear that stuff outside the house or they'll pick you up and send you to a reservation”. В даному реченні, батько родини Енжел, Санчо,

звертається до своєї доньки словом “*querida*”, що означає «люба». Перекладаючи ми вважаємо доречним залишити слова іспанською мовою для передачі колориту, але винести переклад і пояснення у зносі.

По-третє, з метою передачі повсякденності, казуальності, емоційності і неофіційності, Артуро Іслас вдається до збереження пейоративних і дерогативних одиниць: “Why don't they teach those *imbecilic cretins* how to drive?” Сьогодні, вживання таких термінів як імбецил і кретин є некоректним, адже дані слова позначають медичний діагноз розумового недорозвитку і краще говорити «людина з ментальними особливостями». Проте при перекладі ми вважаємо доцільним використання слова «кретин» задля передачі емоційної забарвленості.

Отже, автор оповідання робить події, опис та героїв яскравішими і виразнішими завдяки вдалому і насиченому вживанню культурно-маркованих одиниць.

2.3.1 Пейоративна лексика

Пейоратив — це слово чи граматична форма, яка виражає негативну або неповажну конотацію, низьку думку про когось чи щось або відсутність поваги до когось чи чогось. Він також використовується для вираження критики, ворожості або зневаги. Іноді термін вважається пейоративним членами деяких соціальних чи етнічних груп, але не вважається пейоративним учасниками інших груп, або термін, можливо, спочатку був принизливим, але пізніше набув непринизливого значення в деяких контекстах. Слово пейоратив походить від латинської : *reiorare*, що означає «робити гірше» та *reior* «гірше».

У лінгвістиці процес, коли необразливе слово стає пейоративним, є формою семантичної девіації, відомої як пейорація. Прикладом може служити зміна значення слова «*silly*» зі значення «щаслива людина» на значення «нерозумна та наївна людина». Процес пейорації може

повторюватися навколо одного поняття, перескакуючи від слова до слова у явищі, відомому як бігова доріжка евфемізму (euphemism treadmill). Наприклад, як у послідовній пейорації термінів bog-house, privy-house, latrine, water closet, toilet, bathroom and restroom (туалет) (американський варіант англійської мови).

Коли термін починається як пейоративний і згодом приймається в непринизливому сенсі, це називається меліорація або поліпшення. Одним із прикладів є зміна значення слова «нісе» зі значення «людина була дурною» на значення «приємна людина». Коли процес виконується обачно, це описується як рекламація або повторне привласнення (reappropriation). Відновлення пейоративного терміна є, зрештою, складним і тривалим процесом, оскільки ця практика може отримати різний ступінь підтримки в соціальній групі чи субкультурі, яка залучена.

Термін «пейоративна мова» стосується слів і фраз, які ранять, ображають або принижують когось або щось, також називається «жорстоке поводження». Позначка “пейоративний” іноді використовується в словниках і глосаріях для позначення виразів, які ображають або принижують предмет. Тим не менш, слово, яке в одному контексті вважається принизливим, може мати не принизливу функцію або вплив в іншому контексті.

Часто пейоративні терміни є сильнішими, коли застосовуються до жінок: слово “dog” має позитивне значення коли застосовується до чоловіків (you old dog!), але по відношенню до жінок це означає an ugly woman. Існує тенденція підбирати принизливі епітети з огляду не на їхню точність, а на силу болю. Найкращий захист від цього — ще раз нагадати собі, яка функція принизливих слів. Свиня (Swine), як образливий термін, тепер є поганим принизливим словом, тому що не висуває жодних звинувачень проти особи, яку принижують; боягуз і брехун (coward, liar) звинувачують людину в конкретній провині, в якій її можна було б довести як винну, так і невинну.

Використання пейоративної лексики також спрямоване на те, щоб налаштувати аудиторію/читачів в певному напрямку до власної точки зору та

проти точки зору інших. Таке вживання пейоративної та емоційної мови не випадкове. Воно має на меті викликати ворожнечу проти протилежної точки зору та симпатію до позиції спікера. Бувають випадки евфемізмів, що призводять до лексичних змін у минулому. Наприклад, імбецил спочатку означав «слабкий», а ідіот — «нефахівець». Коли значення цих слів було розширено, початкові значення були затемнені та зрештою втрачені.

Іншим прикладом є риторика. Мистецтво риторики було шановано з часів Стародавньої Греції до кінця 19 століття, займаючи визначне місце в освіті та культурі. До кінця 19 століття риторика перестала викладатися в різних навчальних закладах. Слово отримало пейоративне значення, що передбачало використання підступних хитрощів, шахрайства та обману або нанизування порожніх слів, заїжджених виразів і простих банальностей. Бути риторичним означало бути пишним. Риторика — це не той термін, який можна легко вживати; він уражений століттями, коли вважалося, що асоціюється лише з витонченістю (у менш позитивному значенні цього слова), лицемірством і порожнечею. Найдавніше зафіксоване пейоративне посилання на риторику в англійській мові датується серединою шістнадцятого століття. Платон різко критикував її. Здається, епітетичний вислів «солодка риторика» особливо далекий від людей за останні сто років.

Що стосується нашої роботи, в обраному нами оповіданні, Артуро Іслас використовує слово “alien” для позначення мігрантів: “*We are not aliens. We are American citizens of Mexican heritage*”. Слово «інопланетянин» сприймається як зневажливе для людей, які не народилися в Сполучених Штатах. Alien зараз зазвичай вважається принизливим терміном для особи, яка народилася за кордоном, і має негативне значення. Цей термін вперше було введено в законодавчий орган у 1937 році щодо працевлаштування людей, які не народилися або не були повністю натуралізованими громадянами США. Зокрема щодо порядку найму за договорами про виконання громадських робіт — «спочатку для громадян Сполучених Штатів, по-друге для громадян інших штатів у Сполучених Штатах, і третє —

для іноземців».

Використання цього слова федеральним урядом датується ще 1798 роком, коли воно використовувалося в Законах про прибульців і заколот (the Alien and Sedition Acts). Для поборників термін є дегуманним. Люди за своєю суттю криміналізують мігрантів як неправильні, інші, помилкові. Це не лише тому, що слово пейоративне, але й тому, що це фактично неправильно. У більшості випадків, коли ми чуємо “нелегальний іммігрант”, коротша версія «нелегали» використовується як іменник, що означає, що людина постійно є нелегалом/незаконним. Останніми роками набирає обертів відмова від використання таких термінів. Вони почали втрачати популярність і серед журналістів. У звіті Pew Research за 2013 рік було виявлено, що кілька інформаційних організацій, як Los Angeles Times та Associated Press, зменшили або заборонили використання слова «нелегальний іммігрант».

Нещодавно двоє журналістів створили автоматичний обліковий запис у Twitter, який виявляє твіти з використанням терміну «нелегальний іммігрант» і просить користувачів замість цього використовувати «недокументований іммігрант» або «неавторизований іммігрант». Правозахисники розпочали кампанії під назвами «Слова мають значення» та «Відкинь слово І», щоб закликати представників ЗМІ припинити використання будь-яких похідних від фрази «нелегальна імміграція» у своїх новинах. Слово «інопланетянин», так само як і «нелегальний», є недоречним для опису групи людей або однієї людини.

Підсумовуючи, відхід від цих слів не означає лише бути політкоректним. Йдеться про створення суспільства, де люди не залежать від суспільних упереджень, а натомість сприймають спадщину нації іммігрантів. Ставлення суспільства до іммігрантів може мати тривалий вплив на політику США. Дослідження Social Influence 2010 року показало, що термін «нелегальний іноземець» викликає більше упередженого ставлення до мексиканських іммігрантів, оскільки цей термін асоціюється з «підвищеним сприйняттям загрози». Більше того, попередні дослідження показали, що люди, які

дотримуються негативних стереотипів щодо етнічних груп, таких як латиноамериканці, з більшою ймовірністю підтримають обмеження імміграції. Прихильники імміграції кажуть, що саме тому варто змінити мову, якою говорять про іммігрантів. Немає ідеального способу кількісно оцінити вплив, але це справді впливає на те, як ми сприймаємо мільйони людей.

2.3.2 Дерогативна лексика

Дерогативний означає той, що має низьку думку. Коли слово “дерогативний” вперше почали використовувати в англійській мові, воно мало значення «применшення характеру чи статусу чогось». Воно походить від дієслова *derogate*, яке можна простежити до латинського слова *derogare* («применшувати» або «анулювати (закон)»). Дерогативний швидко набув додаткового значення «зневажливий», як це видно з частого використання цього слова в «зневажливому коментарі».

Протягом останніх десятиліть у багатьох країнах зросло використання дерогативної лексики (наприклад, образи, мікрообрази, *hate speech*). Спираючись як на соціально-когнітивні, так і на дискурсивні традиції в соціальній психології, стверджується, що мова, до якої люди піддаються, і мова, якою вони користуються, формує спосіб їх мислення та конструювання реальності. Існує два способи, якими цільові групи можуть реагувати на образливу лексику – конфронтація та повторне привласнення (реапропріація).

Донедавна дерогативну мову було неможливо уявити в публічному дискурсі. Проте нещодавно такі заяви зробили деякі політичні лідери, наприклад Дональд Трамп. Враховуючи мінливий соціально-політичний ландшафт і глобальні занепокоєння щодо зростання поширення мови ненависті через соціальні медіа, настав час зосередитися на вульгарних і ворожих формах мовної дискримінації та розглянути потенційні негативні наслідки, які вона має для маргіналізованих груп і суспільства в цілому.

Дерогативна лексика як зневажливе висловлювання відноситься до

соціальної категорії в цілому або до її окремих представників. Така мова може складатися з цілих речень або конкретних ярликів, які часто стосуються фізичних рис, культурних звичок або тваринного світу.

Чому люди використовують образливу лексику та які психологічні та соціальні функції вона виконує? Дослідники виявили психологічні передумови зневажливої мови. До них належать (а) особистість, така як авторитарна особистість, орієнтація на соціальне домінування та мотивація виражати упередження, (б) емоційні стани, такі як ненависть, презирство, огида та почуття міжгрупової загрози та (в) більш загальні мотиви, такі як пошук гострих відчуттів і підтримка самооцінки. Крім того, психологічні дослідження виявили ймовірні соціальні функції, що виконують образливі слова, які можна згрупувати в п'ять основних категорій: увічнення упереджень; підтримання ієрархій статусів; легітимізація насильства проти чужих груп; нормо-рольова відповідність; і внутрішньогрупова згуртованість.

Важливо проаналізувати вплив образливої лексики як на безпосередніх жертв, так і на сторонніх спостерігачів. Незважаючи на те, що жертви мови ненависті розповідають про відчуття болю та знання про потенційні довгострокові наслідки цих епізодів, у їхніх розповідях також присутнє відчуття смирення, ніби напади були неминучими; настільки, що жертви можуть применшити подію і не визнати її дискримінацією.

Незважаючи на це, словесні образи впливають на психічне та фізичне здоров'я жертв. Дослідження Swim, наприклад, засвідчило негативні афекти (страх, тривога та/або зниження самооцінки) у жертв сексистських, расистських і гетеросексистських упереджень. Зневажлива лексика також пов'язана з ризикованою поведінкою, такою як паління, зловживання психоактивними речовинами та навіть спроби самогубства. «Мова ворожнечі вбиває», — пишуть Маллен і Сміт, які показують, що ймовірність самогубства є вищою серед груп іммігрантів, які є мішенню етнофолізму. Що стосується інших емоцій, гнів є поширеним серед мішеней. Гнів на сексистську мову та коментарі, наприклад, передбачає наміри протестувати.

На відміну від прямих жертв, перехожі, які більше піддаються впливу мови ненависті, стають десенсибілізованими до неї і, отже, сприймають її як менш образливу та більш прийнятну. Це може призвести до того, що вони не усвідомлюють, як дерогативна лексика, якій вони піддаються, впливає на їхнє ставлення та поведінку, наприклад невербальні сигнали, радикальні політичні позиції та поведінку. Зневажлива лексика щодо певної групи меншини також призводить до більшого дистанціювання, як фізичного, так і соціального, від її представників. Крім того, люди, які частіше стикаються з мовою ненависті щодо певної спільноти, менш охочі мати соціальні контакти з нею.

Маллен і Райс відзначають, що протягом 150-річного періоду етнофолізму, які використовувалися в США щодо груп іммігрантів, передбачали нижчі показники змішаних шлюбів, братських асоціацій та імміграційних квот. Іншими словами, чим більше застосовувався напад на етнічну групу через образи, тим більше ці групи були виключені з суспільства. Нарешті, дерогативна лексика може вплинути на суспільства поза межами дискримінації: люди (особливо молодь), які більше схильні до мови ненависті, вважають ненормативну поведінку більш соціально та морально прийнятною, а також вартою наслідування. Таким чином, згідно з Віневським, принизлива мова може викликати ефект, подібний до того, який описує теорія “розбитих вікон”, тобто невеликі ознаки безладу сприяють антисоціальній поведінці та злочинам, сигналізуючи, що така поведінка є нормою.

Як цільові меншини можуть впоратися зі словесними образами і ворожими коментарями та реагувати на них? На сьогоднішній день визнано дві потенційні стратегії боротьби зі словесною дискримінацією, а саме конфронтація та повторне привласнення (реапропріація). Один із способів реагувати на дерогативну лексику – це протистояти кривднику. Однак протистояти людині, яка використовує образливу (наприклад, расистську, сексистську) лексику, непросто, і навіть нецільові перехожі часто не можуть цього зробити. Конфронтація з цією людиною, ймовірно, пов’язана з

соціальними витратами – її будуть сприймати як баламута і не поважати. Хоча цільові особи можуть вірити, що вони в змозі протистояти цим ризикам і в будь-якому випадку протистояти злочинцю, насправді вони часто не бажають робити цього, особливо в ситуаціях, коли на карту поставлені отримання роботи або справлення хорошого враження. Як стверджує Шелтон, об'єкти упередженого ставлення, які вирішують не протистояти кривднику, можуть пошкодувати про своє рішення і, як наслідок, можуть відчувати себе винними та розчарованими.

Ще один спосіб, за допомогою якого цільові меншини можуть впоратися з усним приниженням, - це повторне привласнення. Галінський визначає реапропріацію як акт соціальної творчості, який передбачає переоцінку негативного ярлика через добровільне, непринизливе присвоєння цього ярлика внутрішній групі як символу гордості, трансформуючи його значення «від принизливого до уповноваженого». Однак, повторно присвоєні образи, які викликають товариську і солідарність у внутрішній групі, не можуть використовуватися сторонньою групою.

У творі “Thanksgiving Border Crossing” А. Іслас вживає дерогатив “wetbacks”: “Because of the horror she imagined they went through, Josie did not want to turn her own feelings for the young men into yet another argument with her mother about “wetbacks” or about who did and did not “deserve” to be in the United States”. Дерогатив виник у прикордонних штатах на південному заході Америки (Техасі, Нью-Мексико, Арізоні та Каліфорнії) для позначення мексиканців, які нелегально перетнули кордон. Пізніше, через загальне вживання, слово стало позначати громадянина будь-якої нації, який іммігрував нелегально. Зараз даний дерогатив вважається некоректним.

Отже, дерогативна лексика є широко поширеним явищем, що набирає обертів. Вона звернена головним чином проти меншин і менш владних груп та впливає не лише на жертв, а й на перехожих і суспільство в цілому.

2.3.3 Контраверсійність лексеми «індіанець»

Більшість людей, які живуть у Сполучених Штатах, знайомі з термінами «корінні американці», «американські індіанці» та все частіше «місцеві американці» або «місцеві народи» (Indigenous). Перш ніж розбиратися в тому, чи один термін кращий за інший, нагадаємо історію, щоб допомогти пояснити, звідки ці терміни взялися.

Існує відома очищена версія історії Колумба. Безстрашний дослідник, який стверджував, що «відкрив» Америку, був настільки впевнений, що «новий» світ, у який він потрапив, — це Індія, що він назвав її народ «індіосами», які пізніше стали «індіанцями». Є недоліки міркувань Колумба — очевидно, не можна відкрити місце, де вже живуть люди. Більш того, відомо про численні звірства, які він скоїв під час своїх подорожей. У той час як уряд США продовжує офіційно використовувати термін «американські індіанці», багато хто вважає «індіанець» болісним нагадуванням про расизм, насильство, крадіжки та знищення свого народу. Є причина, чому багато штатів і регіонів тепер офіційно визнають і відзначають День корінних народів замість Дня Колумба.

У 1970-х роках термін «корінний американець» став «політично коректною» термінологією, якій віддається перевага. Цей термін підкреслює, що сотні окремих племен населяли землю, яка зараз відома як Сполучені Штати Америки, раніше за інших. Іншими словами, вони корінні для цієї землі. Тим не менш, багато корінних жителів заперечують проти цього терміну, оскільки ця назва була присвоєна білими гнобителями. Це також класифікує їх як американців, назву, яку вони не вибирали.

Найкращий термін для використання в тій чи іншій ситуації зазвичай зводиться до переваг — не особистих переваг, а переваг людини, з якою ведеться розмова. Їй може не подобатися «корінний американець» і може віддати перевагу «американський індіанець» або навпаки, але не можна дізнатися, якщо не запитати (а ще краще, спочатку вислухати). Люди часто

настільки захоплені аналізом нюансів політкоректності, що не помічають того, що справді має значення: як хтось вирішує описати себе. Людина може припустити, що демонструє повагу, використовуючи термінологію, яку її навчили. Але коли вона не запитує, як інша людина хоче, щоб її називали, або ігнорує її переваги, наполягаючи на тому, що вживає правильний термін, то демонструє ще більше неповаги, зневажаючи її ідентичність.

«Корінне населення» (“Indigenous”) позначає корінних жителів певної землі чи регіону. Термін «корінні народи Америки» має те саме загальне значення, що й «корінні американці», і багато людей вважають цей термін інклюзивним. Термін «корінне населення» дає зрозуміти, що вони заселили землю першими, не призначаючи американської національності. Але знову ж таки, це широкий термін. При загальному використанні він може стосуватися будь-яких корінних жителів країни, а не лише Сполучених Штатів.

Коли це можливо, краще використовувати конкретну назву племені, а не узагальнений термін (*umbrella term*). Незалежно від того, наскільки ввічливим чи шанобливим є термін «корінні американці», це все одно англійська назва, присвоєна білими людьми. Цей термін також об’єднує сотні унікальних і культурно різноманітних племен в одну масову групу. І знову ж таки, хоча «корінні американці» визнає той факт, що представники цих племен жили на цій землі раніше за інших, він все ще використовує англійську назву континенту. Це лише підкреслює, що землю фактично вкрали у корінних жителів, яких потім заселили в резервації та позбавили їхньої мови та культурної ідентичності. Використання конкретних назв племен не змінює цього факту, але допомагає підтвердити як культурну, так і особисту ідентичність.

Отже, замість того, щоб наполягати на терміні, який хтось вважає найбільш правильним, треба шанувати право корінних американців маркувати власну особистість і поважати їхні вподобання.

2.3.4 Мовне відбиття контраверсійності Дня Подяки

Більшість американців вчать однакову історію про День подяки — пілігрими сіли разом з корінними американцями, щоб пообідати і подякувати їм за допомогу в успішному зборі першого врожаю. Але було доведено, що ця історія пронизана неправдою.

Корінні американці жили на землі століттями раніше, і історія з їхньої точки зору, очевидно, передує цьому святу. Коли європейці почали прибувати до території, яка зараз відома як Сполучені Штати, приблизно за чотири роки до того, як прибув Мейфлауер, вони були переносниками чужоземних хвороб, які вбивали корінне населення надзвичайно високою швидкістю. Тоді колонізаторам було легше захопити ці землі. Існує також той факт, що поселенці прийшли на землю, щоб викрадати та продавати корінних американців у рабство. Європейці також не запрошували корінних американців на своє свято. Лідер племені Вампаноаг оголосив про союз із поселенцями, і представники з'явилися, щоб вшанувати пакт про взаємну оборону; вони чули, як пілігрими стріляли зі зброї на святкуванні, і думали, що вони воюють. Після короткої розмови вони вирішили провести разом три дні і приєднатися до бенкету, але такі зустрічі не стали теплою традицією.

Звірства проти корінних американців не закінчилися хворобами чи масовими вбивствами, згаданими вище, тому спостерігати, як люди святкують «позитивний» міф навколо Дня подяки, може бути розчаруванням для багатьох, особливо для корінного населення. Поєднати це з тим фактом, що деякі некорінні жителі (non-Natives) вирішують одягатися в такі речі, як головні убори на «честь» Дня подяки, що багато хто вважає насмішкою над священним одягом.

Корінні американці мають різні погляди на День подяки. Наприклад, деякі племена розглядають свято як національний день жалоби; вони сприймають це як день, коли поселенці прийшли на їхню землю, що спричинило десятиліття насильства та жорстокого поводження. День

подяки – це нагадування про геноцид мільйонів людей, розкрадання земель і безжальний наступ на культуру. Для інших розповідь про «паломників та індіанців» отруйна. Деяке корінне населення вважає за краще зосередитися на цінностях, які стосуються всіх: єдність, щедрість і вдячність. А також день можна покращити тим, про що всі хочуть говорити та думати: їжею. Більшість рецептів на День подяки готуються з місцевих продуктів: індички, кукурудзи, квасолі, гарбуза, клена, дикого рису тощо.

Є кілька різних способів почати і продовжити піднесення, підтримку корінних народів і близьких їм справ. Наприклад: знайти корінних авторів, активістів, художників і кухарів та підтримати їхню роботу. Переконатися, що ця підтримка виходить за межі Дня подяки та Дня корінних народів. Дізнатися про причини, які все ще впливають на корінне населення, такі як охорона здоров'я, насильство над жінками та нерівність у землі. Ще одна проста річ, яку можна зробити, це відвернути людей від шкідливих стереотипів щодо корінних американців, які можуть з'являтися в шкільній програмі, на спортивних подіях чи святкових прикрасах. Можна прочитати більше про те, чому культурне присвоєння (апропріація) та глузування є шкідливими. Плануючи трапезу на День подяки, подумати про те, щоб купити їжу чи інші товари у корінних американських виробників і зробити пожертву місцевій організації корінних жителів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАД ОПОВІДАННЯ А. ІСЛАСА “THANKSGIVING BORDER CROSSING”

3.1 Переклад культурно-маркованої лексики

Основна увага у роботі приділяється культурно-маркованій лексиці оповідання Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”. Тема твору: зображення ситуації перетину кордону американською родиною мексиканського походження. Ідея: зображення складнощів і викриття проблем, з якими стикаються сім'ї латиноамериканського походження (головною проблемою є расизм).

Аналізуючи оповідання, ми виділили п'ять видів назв, а також окремо слова та вирази іспанською мовою. До назв відносимо: власні назви, страви, етнічні номінації, географічні назви і саме імена латиноамериканського походження.

Автор роботи надає власний переклад.

Звернемося до першої групи, а саме власні назви:

-*Safeway* (Сейфвей: мережа американських супермаркетів). При перекладі застосовуємо транслітерацію.

Це мережа магазинів заснована у 1915 році. Основна база діяльності знаходиться на заході Сполучених Штатів, а деякі магазини розташовані в Середньоатлантичному регіоні Східного узбережжя.

В оповіданні: “She had memorized the recipes in the glossy American magazines while waiting her turn in the *Safeway* checkout counter”. «Вона запам'ятовувала рецепти з глянцевиx американських журналів, чекаючи своєї черги біля каси супермаркета *Сейфвей*». Вважаємо доцільним додати слово «супермаркет» адже читачі, які живуть за межами Америки, можуть не знати

назву даного магазину.

-*Curley's club* (Клуб Керлі).

В оригіналі: “They drove past an old Indian woman, her long braids silver gray in the sun, begging in front of *Curley's Club*”. «Вони проїхали повз стару індіанку, яка мала довгі сріблясто-сірі коси на світі сонця і яка жебракувала перед клубом Керлі». При перекладі назву закладу передаємо транслітерацією. Також робимо еліпсис слова “woman” та додавання «яка мала» і «на світі».

-*Don Luis Leal's Famous Tex-Mex Diner* (Відоме придорожнє кафе техаско-мексиканської кухні дона Луїса Ліла).

“Sancho signaled his wife to follow him into the vacant lot next to *Don Luis Leal's Famous Tex-Mex Diner*”. «Санчо подав знак дружині, щоб вона слідкувала за ним на вільне місце біля відомого придорожнього кафе техаско-мексиканської кухні дона Луїса Ліла». Нами був зроблений описовий переклад слова “Diner”: придорожнє кафе та додавання до “Tex-Mex”: техаско-мексиканська кухня.

Історія завершується саме у цьому закладі, де родина після складної та нервової подорожі вечеряє мексиканськими стравами та Кока-Колою.

-*Hiawatha* (Гайавата: вигаданий персонаж поеми Генрі Уодсворта Лонгфелло «Пісня про Гайавату»).

“The girls were reciting from “*Hiawatha*” in a hodgepodge of Indian sentiment that forced Sancho to agree in order to keep them quiet”. «Дівчата декламували «Гайавату» в суміші індійських почуттів, що змусило Санчо погодитися, щоб вони мовчали».

На початку історії доньки, Джозі і Серена, розігрували сцену та декламували рядки із поеми. Слід додати, що при цьому вони мали головні убори, традиційні для корінного населення Америки. Зараз така поведінка вважається культурною апропріацією і не цінується, адже показує зневагу, звернену до корінного населення.

-*Chevy* (Шеві: скорочення від назви машини “Шевроле”).

Авто, в якому їхали Едувігес та Офелія через кордон окремо від Санчо,

на випадок «якщо щось піде не так»: “Eduviges and Ofelia followed them in the Chevy in case anything went wrong”. «Едувігес і Офелія слідували за ними в Chevy на випадок, якщо щось піде не так». При перекладі вважаємо за потрібне зробити виноску, задля пояснення назви Chevy.

Звернемося до другої групи: найменування страв.

-*enchiladas* (енчілада: коржик з кукурудзяного борошна, в яке загорнута начинка).

Фірмова страва Едувігес, яка подобається всій родині Енжел: “I don't see why we can't have the *enchiladas* you always make”. «Я не розумію, чому ми не можемо поїсти *енчіладу*, яку ти завжди готуєш».

-*menudo* (менудо: суп, приготовлений із коров'ячим шлунком на відварі на основі перцю чилі).

-*gorditas* (гордітас: страва, приготовлена з маси та начинена сиром, м'ясом або іншими начинками).

Разом з менудо: страви, якими Санчо пригостив свою сім'ю наприкінці оповідання. “With great ceremony, he treated them to *menudo* and *gorditas* washed down with as much Coca-Cola as they could drink”. «Урочистою церемонією він пригостив їх *менудо* та *гордітас*, запиваючи такою кількістю Кока-Коли, скільки вони могли випити».

У трьох випадках при перекладі страв застосовуємо транслітерацію.

Варто також підкреслити, що всі страви, згадані у творі, мають латиноамериканське походження і цінуються родинами, а рецепти переходять з покоління в покоління.

Таким чином, їжа слугує не тільки продуктами харчування, але й своєрідним «містком» між людьми та культурою. Обираючи енчілади, менудо чи гордітас, сім'я Енжел робить виклик нормам та стверджує, що, дійсно, можна бути громадянами Америки, не забуваючи про харчі предків.

Розглянемо третю групу: етнічні номінації.

-*gringas* (грінга: дівчина або жінка-іноземка в Іспанії чи Латинській Америці, англійського чи американського походження. Зазвичай слово

має негативне значення).

Санчо не хоче, щоб його доньки втратили свою ідентичність і перетворилися на *gringas*. Він боїться, якщо вони будуть їсти індичку, замість мексиканської їжі, саме це і станеться: “Eating turkey is going to turn my girls into little *gringas*”. «Поїдання індички перетворить моїх дівчат на маленьких *gringas*». В даному випадку вважаємо доречним зробити виноску, адже це слово є іншомовним вкрапленням.

-*migra* (міграційний патруль: сленговий термін для імміграційної та митної служби США або інших правоохоронних органів з питань імміграції. Термін досі використовується у 21 столітті).

Джозі і Серена з дитинства знають що таке *migra* і на що «вони» здатні. *Migra* - це слово, яке їм вселяло страх: ““They” were the *migra*, who drove around in their green vans, sneaked up on innocent dark-skinned people, and deported them”. «Вони» були *migra*, які їздили на зелених фургонках, підкрадалися до невинних темношкірих людей і депортували їх». Задля пояснення терміна, пропонуємо зробити виноску.

-*Anglos* (білі американці: слово використовується в США, щоб відрізнити зростаюче іспаномовне населення латиноамериканців від англійської більшості).

Таким чином Джозі і Серена називали людей нелатиноамериканського походження зі світлим волоссям: “And they were *Anglos* and blond!” «І вони були білими американцями зі світлим волоссям!» Дівчата змалечку усвідомлюють, що білі американці завжди в безпеці: їм не треба хвилюватися за свою безпеку та рідних. І навпаки: тим, хто виглядає по-іншому, треба бути насторожі.

Розглянемо четверту групу: географічні назви.

-*Chihuahua mountains* (гори Чіуауа).

Санчо був готовий добути фазана з гір Чіуауа, аби тільки не придбати індичку, адже, за його словами, це їжа білих американців: “Why don't you let me bring you a nice, fat pheasant from the *Chihuahua mountains*?” «Чому ви не

дозвольте мені привезти вам гарного, жирного фазана з *gir Чіуауа?*»

У Чіуауа є 6191 названа гора. Серро Мохінора - найвища точка. Найвидатнішою горою є Серро Кумбре де Лос Метатес.

Чіуауа — це пустеля в Північній Америці, розташована на території американських штатів Нью-Мексико, Техас і Аризона (південно-східна частина) та мексиканських штатів Чіуауа, Коауїла, Дуранго (північно-західна частина), Сакатекас (маленька частина на півночі) і Нуево-Леон (маленька частина на заході).

-*Rio Grande Valley* (долина Ріо-Гранде).

Місце, де були знайдені тіла мексиканських парубків: “The latest border incident had been the discovery of twenty one young Mexican males who had been left to asphyxiate in an airtight boxcar on their way to pick cotton in the lower *Rio Grande Valley*”. «Останнім інцидентом на кордоні було виявлення двадцяти одного молодих мексиканських парубків, яких залишили задихатися в герметичному вагоні, коли вони збирали бавовну в нижній частині долини *Ріо-Гранде*».

Долина Ріо-Гранде — це соціально-культурний регіон, що охоплює кордон Техасу та Мексики, розташований у заплаві Ріо-Гранде поблизу її гирла. Регіон включає найпівденніший край Південного Техасу та частину північного Тамауліпаса, Мексика.

Ця територія є двомовною англійською та іспанською мовами, з достатньою кількістю Spanglish (іспанський варіант англійської мови) через різноманітну історію регіону.

Тут відбувається великий сезонний вплив «зимових техасців» — техасців, які спускаються з півночі на зиму, а потім повертаються на північ до настання літа.

-*Zaragoza crossing* (перетин Сарагоси).

Місце, поруч з яким сім'я Енжел придбала індичку: “Sancho borrowed his friend Tacho Morales' pickup and they drove down the valley to the *Zaragoza crossing*”. «Санчо позичив пікап свого друга Тачо Моралеса, і вони поїхали

долиною до *перетину Сарагоси*».

Міст Сарагоса поєднує околиці Ель-Пасо, Техас і Хуареса, Мексика.
-*New Mexico (Нью-Мексико)*.

Штат на південному заході США. Межує з Техасом на сході і південному сході та з мексиканськими штатами Чіуауа та Сонора на півдні.

“Ofelia was scandalized by every phrase that came out of Eduviges' mouth when some driver from *New Mexico* got in her way”. «Офелія була обурена кожною фразою, що виходила з вуст Едувігес, коли якийсь водій із *Нью-Мексико* ставав на її шляху». Варто відзначити, що в даному прикладі ми пропонуємо зробити заміну слова *mouth* на архаїзм *вуста*.

-*Del Sapo, Texas (Дель Сапо, Техас)*.

Джозі називає це місце «невідомо де» (“the middle of nowhere”): “I already said the middle of nowhere is in *Del Sapo, Texas*”. «Я вже сказала, що невідомо де знаходиться в *Дель Сапо, Техас*».

-*Santa Fe Street bridge (міст на вулиці Санта-Фе)*.

Це міжнародний міст, який перетинає Ріо-Гранде та з'єднує прикордонні між США та Мексикою міста Ель-Пасо, штат Техас, і Сьюдад-Хуарес, штат Чіуауа.

Місце, де подруга Едувігес була піддана принизливому обшуку: “Their mother once again told them about the humiliating body search her friend had been subjected to at the *Santa Fe Street bridge*”. «Їхня мати знову розповіла їм про принизливий обшук, якому піддалася її подруга на *мосту на вулиці Санта-Фе*».

-*Juarez (Хуарес)*.

Найбільш густонаселене місто в мексиканському штаті Чіуауа.

Подруга Едувігес обідала в місцевому кафе зі своєю родиною: “She had just treated her granddaughters to lunch at the old Central Cafe in *Juarez*”. «Вона щойно пригостила своїх онучок обідом у старому центральному кафе в *Хуаресі*».

-*Rio Bravo (Ріо Браво)*.

Це одна з головних річок (разом з річкою Колорадо) на південному заході США та на півночі Мексики.

“Does it flood?” “Not from the *Rio Bravo*”. «Чи заливає?» «Не з *Pio Bravo*».

-*South Del Sapo* (Південний Дель Сапо).

“Several blocks into *South Del Sapo* she was still trembling”. «За кілька кварталів до *Південного Дель Сапо* вона все ще тремтіла».

-*Alameda Street* (Аламіда-стріт).

Вулиця, на якій знаходилося придорожнє кафе, де родина Енжел вечеряли: “*Eduviges and Ofelia caught up with them on Alameda Street*”. «На *Аламіда-стріт* їх наздогнали Едувігес і Офелія».

Отже, у своєму оповіданні Артуро Іслас описує місця південної частини США, вказуючи на географічну і культурну близькість до Мексики.

Тепер розглянемо імена латиноамериканського походження:

-*Eduviges* (Едувігес).

Матір сім'ї Енжел. Віддана мати трьох доньок Офелії, Джозі і Серени, дружина Санчо: “For Thanksgiving, *Eduviges* decided to bake a turkey with all the trimmings”. «До Дня подяки *Едувігес* вирішила запекти індичку з усіма прикрасами».

Автор зображує жінку насамперед як чудову мати, яка здатна на все заради своєї сім'ї. Ми також дізнаємося, що вона добре готує, а її фірмовою стравою є енчілади.

-*Sancho* (Санчо).

Голова родини Енжел. Пишається бути «американським громадянином мексиканського походження»: “As usual, *Sancho* had no idea why she was going to such lengths preparing for a ritual that meant nothing to him”. «Як і завжди, *Санчо* не здогадувався, чому вона так старанно готувалася до обряду, який для нього нічого не значив».

Письменник демонструє Санчо як серйозного батька і чоловіка, нерелігійну особу, але з досить традиційним світоглядом. Завдяки тому, що

сам Санчо мав досвід з расизмом, він прагне захистити своїх дітей. Він вважає своїм обов'язком не приховати від доньок їхнє коріння, а навчити їх пишатися історією своєї родини.

-*Benito Cruz* (Беніто Круз).

Сусід сім'ї Енжел: “Their neighbor down the block, *Benito Cruz*, was lighter-skinned than Serena and did not look at all like an Indian”. «Їхній сусід по кварталі, *Беніто Круз*, був світліше за Серену і зовсім не був схожий на індіанця».

Беніто затримували три рази, тримали на кордоні багато годин та наказали носити з собою документи. Те, що траплялося з чоловіком, є прикладом расизму, з яким стикалися латиноамериканці.

-*Tacho Morales* (Тачо Моралез).

Друг Санчо, який позичив своє авто сім'ї Енжел: “Sancho borrowed his friend *Tacho Morales'* pickup and they drove down the valley to the Zaragoza crossing”. «Санчо позичив пікап свого друга *Тачо Моралеса*, і вони поїхали долиною до перетину Сарагоси».

-*Jesus Maria* (Хесус Марія).

Сестра Едувігес: “During their aunt *Jesus Maria's* visits, the girls were sent out of the house”. «Під час візитів тітки *Хесус Марії* дівчат відправляли на вулицю».

Інколи відвідувала родину Енжел і завжди сперечалася із Санчо на релігійні теми. Будучи дуже релігійною людиною, їй не подобалося, що Санчо сміється над важливими для Хесус Марії темами, не дозволяла йому називати себе «Джессі» і одного разу назвала Санчо віровідступником (апостатом).

Отже, безсумнівно, імена є невід'ємною частиною культури і їхня присутність допомагає краще уявити картину тогочасного життя родини Енжел.

Як нами було зазначено раніше, окремо виділяємо слова та вирази іспанською мовою:

-querida (люба).

Таким чином, Санчо ласкаво називає свою доньку Серену: “And Serena, *querida*, don't wear that stuff outside the house or they'll pick you up and send you to a reservation”. «І Серено, *querida*, не носи цю річ поза домом, інакше вони заберуть тебе і відправлять до резервації».

Розігруючи сцену та декламуючи рядки із поеми для шкільного завдання, на Серені був головний убір, притаманний корінному населенню Америки. Санчо, знаючи, що корінне населення відправляють до резервацій, попереджає доньку щоб вона була обережною. «Вони» - це міграційний патруль, слово, яке вселяло страх латиноамериканському населенню Сполучених Штатів.

-la senora (сеньора).

Ввічливе звертання до жінки іспанською мовою.

Так в оповіданні згадуються імена жінок: *la senora Moulton*, наприклад: “When *la senora* had been asked her citizenship, she had replied in a jovial way, “Well, what do I look like, sir” «Коли сеньору запитали про її громадянство, вона весело відповіла: «На кого я схожа, сер?»»

Громадяни США латиноамериканського походження знали, що вони зобов'язані завжди носити з собою документи, які підтверджують їхню особу. Міграційному патрулю не сподобалась відповідь сеньори Мултон «На кого я схожа, сер?», тому вони піддали її принизливому обшуку.

-Senorita, por favor. Dinero para el nino (Сеньоріта, будь ласка. Гроші для дитини).

Так звернулася до Джозі жінка на кордоні. Мексиканка тримала дитину в руках і просила для неї гроші.

Ця ситуація була звичайною справою на кордоні: жінки, латиноамериканського походження (часто з маленькими дітьми), приходили до митниці, адже там зазвичай велике скупчення людей, задля того, щоб просити грошей. Санчо розповів донькам, що їм не варто говорити з цими жінками, а також давати гроші, хоча їх шкода і хочеться допомогти.

-*Virgen de Guadalupe* (Діва Марія Гваделупська).

Найбільш шанована святиня Латинської Америки.

“She kept looking back at Serena, who sat like a *Virgen de Guadalupe* statue on her yellow plastic-covered throne”. «Вона весь час озиралася на Серену, яка сиділа, як статуя *Діви Марії Гваделупської*, на своєму жовтому пластиковому троні».

Саме в образі Діви Марії Гваделупської Джозі бачить свою сумну сестру. Серені було дуже шкода жінку зі сліпою дитиною, яким вона не могла допомогти. Образ меланхолійної Діви Марії Гваделупської нагадав Джозі її сестру.

Ми вважаємо доречним переносити переклад слів і виразів іспанською мовою в якості footnotes (виноски: примітки, що розміщуються внизу сторінки й позначаються в тексті надрядковими номерами).

Таким чином, нами було проаналізовано тридцять назв.

3.2 Переклад культурно-маркованих мовленнєвих контекстів

Тепер звернемося до ілюстративного матеріалу. Ми зосередили увагу на одинадцяти прикладах, які ілюструють життя тогочасних американців мексиканського походження.

1. “They” were the *migra*, who drove around in their green vans, sneaked up on innocent dark-skinned people, and deported them (с.512). «Вони» були міграційним путрулем, які їздили на зелених фургонках, підкрадалися до невинних темношкірих людей і депортували їх.

Перекладач звернувся до такої трансформації, як еліпсис слів around та their.

Артуро Іслас показує цим реченням наскільки люди, особливо латиноамериканського походження, боялися міграційної служби і на що ця служба здатна (огляд або навіть депортація невинного населення). На нашу думку, персонажі використовують займенник «вони», показуючи цим свій

страх або навіть небажання наврочити бути переслідуваними.

Коли родина Енжел вирішили придбати індичку, що означало перетин кордону, а отже і зустріч з міграційним патрулем, всі хвилювалися: діти були налякані страшними історіями, які їм розповідали з дитинства; матір боялася щоб нічого не трапилося з дітьми або з нею, адже мати потрібна сім'ї; батько хоча і намагався виглядати спокійним, все ж нервував, тому що не хотів потрапити у халепу.

2. The Angel children were brought up on as many deportation stories as fairy tales and family legends. The latest border incident had been the discovery of twenty one young Mexican males who had been left to asphyxiate in an airtight boxcar on their way to pick cotton in the lower Rio Grande Valley (с.513). Діти родини Енжел виховувалися на стількох історіях про депортації, скільки казках і сімейних легендах. Останнім інцидентом на кордоні було виявлення двадцяти одного молодих мексиканських парубків, яких залишили задихатися в герметичному вагоні, коли вони збирали бавовну в нижній частині долини Ріо-Гранде.

При перекладі виділяємо наступні трансформації: перше речення - додавання слова «родини»; калькування з транспозицією. Друге речення — звуження слова males (парубків); граматична заміна - on their way to pick (коли вони збирали); додавання слова «частині»; калькування з транспозицією.

Оповідання має декілька сумних та, навіть, страшних історій. Інцидент в нижній частині долини Ріо-Гранде є прикладом нелюдської поведінки до молоді латиноамериканського походження.

Батьки сім'ї Енжел не приховують подібні ситуації від своїх дітей. Едувігес і Санчо розуміють, що доньки повинні знати всю правду, навіть найжахливішу. Таким чином, діти обізнані та застережені змалечку. Дівчатам та всім хто знав про цей випадок було нескінченно шкода жертв насилля і расизму. Але найбільше було шкода їх родини: батьків та матерів, які «були в агонії». До того ж, було відомо, що ці молоді хлопці були «не найбідніші» і

від цього було ще страшніше.

3. Because of the horror she imagined they went through, Josie did not want to turn her own feelings for the young men into yet another argument with her mother about “wetbacks” or about who did and did not “deserve” to be in the United States (с.513). Через жах, який вона уявляла вони пройшли, Джозі не хотіла перетворювати власні почуття до молодих чоловіків у чергову суперечку зі своєю матір'ю про «нелегалів» або про те, хто «zasлугував», а хто «не заслуговував» бути в Сполучених Штатах.

У реченні присутні такі трансформації: додавання слова «який»; калькування з транспозицією.

Одна з головних героїнь оповідання Джозі, будучи ще дитиною, має питання стосовно своєї національної приналежності і відчуває себе збентеженою. Вона знає, що після інциденту, коли молоді латиноамериканці були вбиті, її мати надзвичайно засмучена. Тому, дівчина вирішує не піднімати тему про мігрантів і чи заслуговують вони бути американцями. Хоча це питання її цікавить найбільше.

У даному прикладі також бачимо використання слова «нелегали» (англійською “wetbacks”), яке не прийнято використовувати, адже воно має негативну конотацію. Історично, так називали мігрантів з Мексики в Сполучені Штати Америки, тому що ті, хто був готовий взяти цей ризик, перепливали крізь річку Ріо-Гранде. Звідси образ wet backs — мокрі спини. Однак особливо зараз це слово вважається образливим, відноситься до категорії пейоративної лексики, а його вживання не заохочується і навіть не дозволяється.

4. “It's here,” Josie said quietly and pointed to her heart (с.514). Це тут, — тихо сказала Джозі й вказала на своє серце.

Переклад виконано за допомогою калькування з транспозицією.

У цій частині дві доньки з батьком жартують, називаючи місця, які можуть вважатися “middle of nowhere” (невідомо де). Після кількох варіантів Джозі поміркувавши вказала на своє серце.

Ми вважаємо, вона може мати проблеми в школі, відчувати себе «чужинцем» серед однолітків і тому сумує. Такий вчинок спричинив роздратування іншої доньки, Серени: «не будь драматичною», «ти не знаєш про що говориш». Хоча сестра мала різку реакцію, не було б дивно, якщо вона б сама це сказала, адже Серена також є співчутливою людиною, яка сумнівається в своїй національній приналежності і соціальному статусі.

5. They made her get out of the car, led her to a special examining cell, ordered her to undress, and made her suffer unspeakable mortifications while her relatives waited at least four hours in terror, wondering if they would ever see her again or be allowed to return to the country of their birth (с.515). Вони змусили її вийти з машини, відвели до спеціальної камери для огляду, наказали їй роздягнутися і змусили зазнати невимовних принижень, поки її родичі чекали щонайменше чотири години в жаху, гадаючи, побачать вони її знову чи дозволять їм повернутися до країни свого народження.

Перекладач зробив наступні трансформації: генералізація (examining cell- камера для огляду); калькування з транспозицією.

Мати розповідає своїм дітям про «невимовні приниження» своєї подруги. Через те, що дочки ще не дорослі, Едувігес опускає подробиці, але вказує на те, що цій сеньорі (разом з родичами) довелося терпіти страждань. Таким чином, матір остерігає свою родину.

На жаль, випадки «невимовних принижень» під час огляду були не поодинокі. В цьому ж оповіданні розповідається ще про одного знайомого Енжелів, Беніто Круза, котрого міграційний патруль затримував три рази, тримав на кордоні багато годин та наказав носити весь час з собою документи.

Що приголомшує найбільше в ситуації з сеньорою Мултон, так це те, що вона не була мігрантом чи правопорушником. Знайома Едувігес мала при собі документ, що засвідчував її громадянином Америки. Жінка зазнала страждань і не знала чи дозволять їй повернутися до власного дому, де вона народилася. У часи, події яких зображуються у творі, тільки білим американцям можна було не демонструвати своє громадянство. Всі інші —

були під підозрою.

6. He looked at Josie very hard and said, “I do not ever want to hear you use that word in my presence again. About nobody. We are not aliens. We are American citizens of Mexican heritage. We are proud of both countries and have never and will never be that word you just said to me” (с.516). Він дуже суворо подивився на Джозі й сказав: «Я більше ніколи не хочу чути, як ти вживаєш це слово в моїй присутності. Ні про кого. Ми не чужоземці. Ми американські громадяни мексиканського походження. Ми пишаємося обома країнами і ми ніколи не були і не будемо тим словом, яке ти щойно сказала мені».

Перекладач застосовує наступні трансформації: перше речення — еліпсис слова *again*; калькування з транспозицією. П'яте речення — додавання займенника *ми*; калькування з транспозицією.

Для людини, яка довгий час проживає в Америці і вважає цю країну своєю, слово «чужоземець» є надзвичайно образливим. Санчо навчає своїх дочок, що треба поважати країну їхнього походження і пишатися країною, громадянами якою вони є. Батько злиться не на свою дитину за це слово, а на суспільство, яке вселяє в ній цю думку.

В оригіналі вжито слово “*alien*”, яке на українську мову ми частіше за все перекладаємо як «інопланетянин». Тобто той, хто не належить до всіх інших, чужий, ізгой, недобрий. Звичайно, Санчо не хоче чути це слово: його сім'я така ж, як і всі інші, вони не іноземці.

7. The next time she tells you that, you tell her that Mexican and Indian people were in this part of the country long before any *gringos*, Europeans (he said *Yurupbeans*) or anyone else decided it was theirs (с.516). Наступного разу, коли вона скаже тобі це, ти скажи їй, що мексиканці та індіанці жили в цій частині країни задовго до того, як якісь *gringos*, європейці (він сказав «юррупбейці») або хтось інший вирішив, що це їхнє.

Перекладач пропонує наступні методи перекладу: додавання слова «коли»; граматична заміна - *tells* (теперішній час), *says* (майбутній час); еліпсис слова *people*; модуляція *were* — жили; транскрипція «юррупбейці».

Санчо вчить свою доньку, що її однокласниця не права, коли називає латиноамериканців чи корінне населення Америки «чужоземцями». Навпаки, історично саме ці народи є істинно «американськими», а *gringos* - це іноземці, які зробили територію своєю.

Слід підкреслити, що в оригіналі вжито слово, яке зараз вважається неповажним і подекуди дерогативним: *Indian*. Корінне населення Америки не визнає свій зв'язок з цим словом. Історично, так почали називати корінний народ колонізатори, адже вважали, що потрапили в Індію, а не в Америку.

Українською мовою слово зазнало змін, адже жителів Індії ми називаємо «індійці» або «індуси». В нашій мові залишився варіант «індіанець», але на нашу думку це дерогативний термін і краще користуватись терміном «корінне населення Америки».

8. “Haven't you figured it out yet? This is hell and heaven and purgatory right here. How much worse, better, or boring can the afterlife be?” (с.517) Хіба ти ще не зрозуміла? І пекло, і рай, і чистилище - прямо тут. Наскільки гіршим, кращим чи нуднішим може бути загробне життя?

Щодо перекладацьких трансформацій, пропонуємо наступне: перше речення: додавання слова «хіба». Друге речення: еліipsis слова “This”, повтор «і».

Під час сварки Санчо намагається довести Хесус Марії, що їй не слід боятися загробного життя, адже, як він вважає, рай і пекло існують прямо зараз в нашому світі.

Хесус Марія — це сестра Едувігес, яка інколи навідувалася в гості до родичів. Будучи дуже релігійною, Хесус Марія майже кожного разу сварилася з нерелігійним Санчо. Сварки ставали настільки гострими, що дітей відправляли в іншу частину хати, задля того, щоб вони нічого не чули. Але звичайно, вони все ж таки ховалися і все бачили.

Випадок, про який пише автор, помітний тим, що Джозі і Серена почули для себе нове слово: апостат, значення якого подивилися у словнику. Саме цим терміном, віровідступник, Хесус Марія назвала Санчо.

9. The traffic leading to the declaration points was backed up several blocks, and the stop-and-go movement as they inched their way to the American side was more than Josie could bear (с.518). Дорожній рух, що веде до пунктів декларації, викликав скупчення транспорту на кілька кварталів, і постійні зупинки, коли вони повільно рухалися до американської сторони, були більшим, ніж Джозі могла витримати.

Звернемося до трансформацій, які присутні в даному реченні: додавання - скупчення транспорту; модуляція - the stop-and-go movement (постійні зупинки), inched their way (повільно рухалися).

Артуро Іслас показує наскільки довгою є черга до пункту декларації. Джозі переймається, тому що відчуває себе незручно і невпевнено. Вона хоче якомога скоріше потрапити додому і бути в безпеці.

Пізніше вона навіть просить батька їхати швидше (“Can't you hurry?”). Дівчина знає, що особливо тут може статися щось погане. І для того щоб уникнути неприємностей, треба скоріше залишити місце, де такі люди як Джозі завжди під підозрою.

10. Eduviges was ready to jump out of the car and save her daughter from a fate worse than death (с.519). Едувігес була готова вискочити з машини і врятувати свою дочку від долі, гіршої за смерть.

При перекладі пропонуємо калькування.

Едувігес настільки переймається за свою доньку, яку опитує міграційний офіцер, що готова вискочити з машини і ризикнути собою тільки би нічого не сталося з її сім'єю. Знаючи, що можуть зробити з її дитиною, матір врешті-решт вибігає з машини аби зупинити можливу страшну «долю». Цей фрагмент демонструє наскільки відповідальною і відданою є матір.

Незважаючи на те, що вона не біла американка, і таким чином викликає підозру в міграційного патруля, та стоїть в черзі, Едувігес вибігає щоб допомогти. «Кинувшись до офіцера, вона схопила його за рукав і відтягнула від пікапа». Едувігес було все одно, що офіцер може з нею зробити, аби він тільки не зашкодив її дитині.

Страшна доля, про яку так переймається мати — це в кращому випадку обшук або депортація, а в гіршому - заподіяння шкоди у фізичному плані. Якщо жінка так хвилюється, вона безперечно знає, що такі ситуації не просто міф. Едувігес не могла уявити і допустити щоб щось подібне трапилося з її дитиною.

11. With great ceremony, he treated them to menudo and gorditas washed down with as much Coca-Cola as they could drink (с.520). Урочистою церемонією він пригостив їх менудо та гордітас, запиваючи такою кількістю Кока-Коли, скільки вони могли випити.

Перекладач пропонує такі трансформації: модуляція — great (урочистий), washed down (запиваючи); додавання слова «кількістю».

Після нервового дня на кордоні голова сім'ї Енжел вирішив підняти настрій дружині і дітям та пригостив їх улюбленими стравами.

Сам Санчо зазначав, що їхня родина - це громадяни Америки мексиканського походження. Тому не дивно, що своє оповідання Артуро Іслас закінчує цим реченням, підкреслюючи приналежність сім'ї до двох культур.

На нашу думку, це традиційний щасливий кінець: вся родина разом (батьки з дітьми), мета їхньої поїздки реалізувалася (індичка була придбана), міграційний патруль не піддав їх ретельному огляду, Енжели вільні повернутися додому і святкують вдалий день в придорожньому кафе техаско-мексиканської кухні.

Таким чином, нами було в деталях проаналізовано одинадцять епізодів з оповідання, які насичені культурно-маркованими мовними одиницями, а також представляють реалії тогочасного життя американців латиноамериканського походження.

ВИСНОВКИ

У роботі проаналізовано культурно-марковані мовні одиниці, які вживаються у творі А. Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”. У теоретичній частині роботи ми проаналізували транскультурність, транслінгвальність, іншомовні вкраплення і культуроніми, а також виділили основні проблеми з якими стикається перекладач під час роботи з художньою літературою, а саме наближеність перекладу до тексту оригіналу, збереження при перекладі низки тропів і фігур мови та зображення емоцій, характеру героїв.

Для вирішення цих проблем необхідно володіти широким спектром фонових знань, завдяки яким, перекладач буде мати змогу підібрати відповідник з максимально високим рівнем еквівалентності та сумісності з поданим контекстом. Ми розглянули культурно-марковану лексику твору “Thanksgiving Border Crossing”, адже він має багато специфічних одиниць, таких як іншомовні вкраплення і культуроніми. У результаті аналізу мовленнєвих контекстів оповідання, ми дійшли висновку, що вони представляють реалії тогочасного життя американців латиноамериканського походження.

Ми виділили три основних перекладацьких прийоми, які використовуються в тексті, а саме: **калькування** (*Eduviges was ready to jump out of the car and save her daughter from a fate worse than death. - Едувігес була готова вискочити з машини і врятувати свою дочку від долі, гіршої за смерть*); **граматична трансформація** (*The next time she tells you that, you tell her that Mexican and Indian people were in this part of the country long before any gringos, Europeans (he said 'Yurrupebeans') or anyone else decided it was theirs. - Наступного разу, коли вона скаже тобі це, ти скажи їй, що мексиканці та індіанці жили в цій частині країни задовго до того, як якісь gringos, європейці (він сказав «юррупбейці») або хтось інший вирішив, що це їхнє*); **модуляція** (*The traffic leading to the declaration points was backed up*

several blocks, and the stop-and-go movement as they inched their way to the American side was more than Josie could bear. - Дорожній рух, що веде до пунктів декларації, викликав скупчення транспорту на кілька кварталів, і постійні зупинки, коли вони повільно рухалися до американської сторони, були більшим, ніж Джозі могла витримати).

Ми розглянули складнощі перекладу структурних частин речення та запропонували свій власний варіант. Ми виділили п'ять видів назв (власні, страви, етнічні номінації, географічні назви, імена латиноамериканського походження), а також окремо слова та вирази іспанською мовою. Науживанішим методом перекладу стала транслітерація. Ми виявили випадки перекладу власних назв, які становлять проблему для перекладача, адже немає офіційно затвердженого варіанту перекладу даних одиниць: *They drove past an old Indian woman, her long braids silver gray in the sun, begging in front of Curley's Club.* Вони проїхали повз стару індіанку, яка мала довгі сріблясто-сірі коси на світі сонця і яка жебракувала перед клубом Керлі.

Отже, в результаті наших наукових розвідок, ми дійшли висновку, що завданням перекладача є передача колориту іншомовної культури, дослідження ідіостилю автора, володіння лінгво-літературними здібностями, а саме: розуміти гру слів, вміти «відчувати» лексичні та стилістичні нюанси тексту і вміло передавати засоби виразності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрович Н. Традиционные и современные подходы к переводу художественного текста. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Філологічні науки. 2009. Вип. 81(4). С.225–229. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81\(4\)__56](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81(4)__56).
2. Алексеева И.С. Введение в перевод введение. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Академия, 2004. – 352 с.
3. Алексейцева Т. А. Иноязычные вкрапления в переводе. Проблемы современной науки и образования. СПб., 2017. Т. 83(1). С. 80–84.
4. Андрієнко Т.П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність / Т.П. Андрієнко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – С. 13–18.
5. Андрощук О. С. Особливості перекладу діалогічного мовлення в романі Стефані Маєр «Сутінки. Молодий місяць». Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 1. С. 34–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_6.
6. Бабкин А. М. Иноязычные выражения в составе русской фразеологии. Проблемы современной филологии. М., 1966. С. 216.
7. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 1975. – 240с.
8. Виноградов В.С. Перевод: Общие и лексические вопросы – М.: КДУ, 2004. – 240 с.
9. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Высшая школа, 1986. 416 с.
10. Воловик О.О., Погрібна В.Я. Актуальні проблеми художнього

перекладу. URL:

http://www.rusnauka.com/10_NPE_2009/Philologia/44108.doc.htm

11. Гафарова, Ю. Ю. (2009). Мультикультурализм, транскulturность и «новое» понятие культуры. В *Фундаментальных проблемах культурологии: Том 7: Культурное многообразие: теории и стратегии*. Отв. редактор Д. Л. Спивак. М., СПб.: Новый хронограф, Эйдос, С. 29–37.
12. Грабовий П. М. Зіставлення англійського та українського молодіжного сленгу в лінгвокультурологічному аспекті. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2011. Вип. 28. С. 99–101.
13. Гринько О. С. Іншомовні вкраплення: до проблеми функціонування та перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 10(78). С. 62–65.
14. Давиденко А. Теоретико-методологічні аспекти перекладу. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. №27. Київ, 2013. С.74–84. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/viewFile/7858/9056>
15. Іваненко К. В. Специфіка перекладу художнього тексту. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2011. Вип. 22. С. 116–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2011_22_21.
16. Кабакчи В. В. Основы англоязычной межкультурной коммуникации: Учеб. пособие [для изучающих англ. яз.]. Санкт-Петербург: РГПУ им. А. И. Герцена, ИВЭСЭП, 1998. 252 с.
17. Кальниченко О. А., Зарубіна З. В. Повторні переклади в Україні у 1920-і - 1950-і роки. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка*. 2017. Вип. 154. Серія: Філологічні науки. С. 336-343.
18. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної

літератури. Ч.2. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 303 с.

19. Касьяненко О. О. Актуальні питання художнього перекладу та деякі підходи до його викладання. URL:

http://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_58b49e9bd8667.pdf

20. Кіщенко Ю. В. Чинники, які впливають на процес перекладу тексту. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. 2009. Вип. 11. С.46–50. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2009_11_10

21. Клименко Л.В. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграції / Л.В. Клименко // Літературознавчі студії. – 2015. – Вип. 1 (1). – С. 228–235.

22. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). – М.: Высшая школа, 1973. 136с.

23. Коробова І. О. Лексико-семантичне освоєння новітніх англійців в сучасній українській мові. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 22. № 1. 2019. С. 109–122.

24. Королева Т., Логвина Я., Тектен Таркан Оценка качества перевода художественного текста. Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. №17, 2013, С.87-97.

25. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця. «Нова книга», 2003-448с.

26. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке. М.: Наука, 1968. 207 с.

27. Куликова Л.А, Тарасенко Т.В // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. – 2018. – №2 (21). – С. 40-44.

28. Куриленко В. Б., Бирюкова Ю. Н., Цотова Д. Транслінгвізм и транслінгвальность в контексте иноязычного культурно-языкового образования. Теоретические и прикладные аспекты развития современной науки и образования. URL: <https://emc21.ru/wp-content/uploads/2020/03/Statya->

[Biryukova-i-dr.pdf](#).

29. Линтвар О.М. До проблеми художнього перекладу / О.М. Линтвар // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. – 2012. – № 30. – С. 144–147.

30. Логвиненко О.М. Культура перекладу художнього твору: психологічний аспект / О. Логвиненко // Український інформаційний простір : науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв / гол. редактор М.С. Тимошик. – К., 2014. – Ч. 2. – С. 117–122.

31. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов / Д. С. Лотте. – М. : Наука, 1982. – 148 с.

32. Метласова Т. М., Шимарова О. В. Функционирование иноязычных вкраплений в художественном тексте и особенности их перевода на русский язык. URL:

<https://www.sgu.ru/sites/default/files/textdocsfiles/2015/02/26>

33. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода – М.: Московский лицей, 1996. – 208с.

34. Мозовая И. Н. Типы иноязычных слов в аспекте теории метаязыка неологии (на материале современной коммерческой рекламы). Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство. 2012. Т. 20, вип. 18. С. 142–151. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vdumo_2012_20_18_26.pdf.

35. Новикова Т. В. Англо-американские заимствования-варваризмы в современном русском языке: 1990-е годы : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Т. В. Новикова. – СПб., 2003. – 182 с.

36. Норлусеян В. С. Иноязычные вкрапления: современное состояние проблемы / В. С. Норлусеян // ВНГУ. – 2010. – № 57. – С. 63–66.

37. Отрешко Н.Б (2021). Транскультурність в сучасному світі: методологічні повороти, теорії й практики. Монографія. Київ. Інститут культурології НАМ України. 256 с.

38. Павленко О. Г. Художній переклад як предмет теоретичної рефлексії. Вісник Маріу-польського державного університету. Сер. : Філологія. 2012. Вип. 7. С. 68–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_2012_7_12.
39. Прошина З. Г. Транслінгвізм и его прикладное значение. Вестник РУДН. Серия: Вопросы образования: языки и специальность. 2017. 14(2). С. 155–170.
40. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216с.
41. Ривлина А. А. Формирование глобального англо-местного билингвизма и усиление транслінгвальной практики. Социальные и гуманитарные науки на Дальнем Востоке. Проблемы и перспективы транслінгвальных и транскультурных контактов. 2016. № 2(50). С. 22–30.
42. Сдобников В.В. Теория перевода / В.В. Сдобников, О.В. Петрова. – М. : Восток-Запад, 2007. – 448 с.
43. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской технической литературы. – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1960. – 88 с.
44. Сорокин Ю.А. Что мы делаем, когда переводим художественный текст? Вопросы когнитивной лингвистики. № 1 (004), 2005. С.44–48. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/chto-my-delaem-kogda-perevodim-hudozhestvennyy-tekst-1>
45. Старостіна Н.А. Трансформації в перекладі [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/CCN/Philologia/3_starostina.doc.htm
46. Степанов Ю. С. Семантическая реконструкция (в грамматике, лексике, истории культуры). Proc. Of the Eleventh Intern. Congr. Of Linguists. Bologna-Florence. August 28 – September 2, 1972. Bologna: Il Mulino. 1975. P. 573–577.
47. Тарасенко Т. В. The ways of overcoming misunderstanding cross-cultural communication / Т. В. Тарасенко, Л.А. Куликова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького. Серія: Педагогіка. – 2018. – №2 (21). – С. 40-44.

48. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624 с.

49. Ткачівська М. Р. Іншомовні вкраплення та їх відтворення в німецькомовних перекладах. Одеський лінгвістичний вісник. 2017. Вип. 9(3). С. 117–123.

50. Глостанова М. В. Транскультурація як соціально-комунікативна модель епохи глобалізації. Вестник НГУ. Серія: Філософія. 2010. Том 8. Вип. 3. С. 48–57.

51. ХассанШалі Н. А. Основні характеристики художнього тексту // Ідеї. Пошуки. Рішення: матеріали VII Міжнар. науч. практ. конф., Мінськ, 25 листопада 2014 г. / Редкол.: М.М. Нижнева (відп. Редактор) [та ін.]. Мн.: БДУ, 2015. С.103-114.

52. Хорошун О. О. Мовна та концептуальна картини світу в дослідженнях сучасної лінгвістичної науки. Глухівські наукові читання 2011, матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (15–17 лист. 2011 року). Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2011. С. 241–246.

53. Чайковська Т.В. Труднощі художнього перекладу / Т.В. Чайковська // Сучасні наукові дослідження – 2006 : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 20–28 лютого 2006 р. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. – С. 25.

54. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1987. 192 с.

55. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філо-логічні науки. 2013. Кн. 1. С. 164–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_1_33.

56. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу / С. Шулік ; наук. Кер. О.О. Жулавська // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12–13

березня 2015 р. / редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. – Суми : СумДУ, 2015. – С. 141–143.

57. Юсупов О.Н. Аналіз проблеми стилю в художньому перекладі [Електронний ресурс]. URL: <http://oaji.net/articles/2016/743-1467702546.pdf>

58. Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. London: Minneapolis.

59. Baily, John, and Dr Michael Collyer, 'Introduction: Music and Migration', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32.2 (2006), 167–82 <<https://doi.org/10.1080/13691830500487266>>

60. Bel, Jacqueline, 'Migration, Literature and Cultural Memory.', *Journal of Romance Studies*, 11.1 (2011), 87–97 <<https://doi.org/10.3167/jrs.2011.110108>>

61. Bilewicz M., Soral W. (2020). Hate speech epidemic. The dynamic effects of derogatory language on intergroup relations and political radicalization. *Political Psychology*, 41(S1), 3–33. <https://doi.org/10.1111/pops.12670>

62. Burford-Rice R., Augoustinos M. (2017). "I didn't mean that: It was just a slip of the tongue": Racial slips and gaffes in the public arena, *British Journal of Social Psychology*, 57(1), 21–42. <https://doi.org/10.1111/bjso.12211>

63. Canagarajah S. *Translingual Practice: Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. New York : Routledge, 2013. 216 p.

64. Clifford, James, *Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1997)

65. Duffy, Patrick, 'Literary Reflections on Irish Migration in the Nineteenth and Twentieth Centuries', in *Writing Across Worlds: Literature and Migration*, ed. by Russell King, John Connell, and Paul White (London: Routledge, 1995), pp. 20–39

66. Galinsky A. D., Wang C. S., Whitson J. A., Anicich E. M., Hugenberg K., Bodenhausen G. V. (2013). The reappropriation of stigmatizing labels: The reciprocal relationship between power and self-labeling. *Psychological Science*, 24 (10), 2020–2029. <https://doi.org/10.1177/0956797613482943>

67. Garcia O., Wei L. *Translanguaging*. – New York:

Palgrave Macmillan, 2014.

68. Gunn, Giles. *The Interpretation of Otherness: Literature, Religion, and the American Imagination*. New York: Oxford University Press, 1979.
69. King, Russell, John Connell, and Paul White, 'Preface', in *Writing Across Worlds: Literature and Migration*, ed. by Russell King, John Connell, and Paul White (London: Routledge, 1995), pp. ix–xvi.
70. Kolodny, Annette. *The Lay of the Land: Metaphor as Experience and History in American Life and Letters*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1975.
71. Laroussi, Farid, 'Literature in Migration', *The European Legacy*, 7.6 (2002), 709–22 <<https://doi.org/10.1080/1084877022000029000>>
72. Lewis, C.S., *Studies in Words*. Cambridge University Press, 1960.
73. McArthur, Tom, *Concise Oxford Companion to the English Language*. Oxford University Press, 2005
74. Vlasta, Sandra, *Contemporary Migration Literature in German and English: A Comparative Study* (Leiden: Brill Rodopi, 2015)
75. Welsch, W. (1999). *Transculturality — the Puzzling Form of Cultures Today*. In *Spaces of Culture: City, Nation, World*. Mike Featherstone and Scott Lash (Eds.). London: Sage, pp. 194–213. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446218723.n11>
76. White, Paul, 'Geography, Literature and Migration', in *Writing Across Worlds: Literature and Migration*, ed. by Russell King, John Connell, and Paul White (London: Routledge, 1995), pp. 1–19
77. Woolley, Agnes, *Contemporary Asylum Narratives: Representing Refugees in the Twenty-First Century* (London: Palgrave Macmillan Limited, 2014) <<http://ebookcentral.proquest.com/lib/bham/detail.action?docID=1645510>>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

78. Islas A. Thanksgiving Border Crossing // Encountering Cultures. Reading and Writing in a Changing World / ed. by R. Holeyton. – NJ: A Blair Press Book, 1992. – P. 512-520.

SUMMARY

The presented thesis addresses the analysis of translation of culturally marked vocabulary in the story “Thanksgiving Border Crossing” by Arturo Islas.

The object of the work can be defined as culturally marked vocabulary and its translation into Ukrainian.

The main aim of the paper is to identify the cultural features of the translation of the short story “Thanksgiving Border Crossing” from English into Ukrainian. It determined the accomplishment of such objectives as:

- analyze the features of transculturality and translanguaging;
- determine the difficulties in fiction translation;
- analyze the peculiarities of foreign language sprinkles and cultural idioms;
- offer the author’s own translation of the studied units into Ukrainian.

In this paper, we have analyzed culturally marked vocabulary in the story “Thanksgiving Border Crossing” by Arturo Islas and came to the conclusion that such units as proper names, dishes, ethnic nominations, geographical names and names of Latin American origin point to the geographical, mental and cultural proximity to Mexico.

We have identified three main translation techniques used in the text, namely: tracing, grammatical transformation of the sentence and semantic development. We considered the difficulties of translation and offered our own version of translation.

As a result, we analyzed in detail eleven episodes from the story, which are saturated with culturally marked vocabulary, and also represent the reality of the contemporary life of Americans of Latin American origin.

Therefore, we came to the conclusion that the translator's task is to convey the flavor of a foreign culture, to study the author's idiosyncrasy, to be able to “feel” the lexical and stylistic nuances of the text and skillfully convey the means of expression.

Key-words: *translingualism, transculturality, foreign language sprinkles, cultural idioms, fiction translation, immigrant literature, culturally marked vocabulary*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Тахтарова Єлизавета Геннадіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти elizabeth_ta@yahoo.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Культурні особливості твору Артуро Ісласа “Thanksgiving Border Crossing”: перекладацький аспект» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____